

שעשה מחרב הצדיק מוהר"ר מאיר מפרמישלאן
הרב הגדול מוהר"ר מאיר מפרמישלאן זללה"ה בא פ"א לעיר סניאטין
על שבת. ובאו כל אנשים חשובים אליו ביום השבת וכבדו אותו
כאשר ראוי לנדיק כזה. והלכו עם הרב לבית הכנסת להתפלל.
ומנהג הרב ר"מ הי' בעת קריאת התורה כי הוא בעצמו הי' קורא
בס"ת ובין גברא לגברא הי' מנהגו ליתן שלום להאורחים הבאים אליו.
והנה בין הקרואים בא איש אחד יליד סניאטין ונתן שלום להרב ואמר
בזה הלשון רבי מיד דארפט איך קענין ויאמר הרב אליו פאר וואס
דארף מאיר דרך קענין מעהר וויא איינעם אנדערן ויאמר האיש הנה
אנכי בן דוב אשר הרב שבת אללו לפני כמה שנים בכלן בביתו ביום
השבת ויען הרב אליו אמר ויניב הדבר ידעתי בני ידעתי. ופחה
רבותי שמעו אלי ואספר לכם המעשה אשר קרה אלי פה בעיר סניאטין
כן אמר הרב הגדול. הנה בימי חורפי כאשר אללע גוטע יודען
האבן מאירין גיטריבען ווייל זייא זענען ברוגז גוועזן וואס מאיר איז
מגלה סודות הי' בדעתי ליסע לעיר מאלאחאווע ולפיות שמה באיזה עיר
למגיד ובדרך נסיעתי באתי לעיר סניאטין בעש"ק. וארחתי לבית הר'
דוב אבי האיש הלוה הי' דוב נתן אלי חדר מיוחד בכבוד גדול. וויא
מאיר איז גיזעסין אין חדר אין האט מעביר גוועזן דיא סדרה שנים
מקרה ואחד תרגום באו לבית מאיר שני אנשים יונגע לייט והמה הי'
חסיד קאסיב אין זענין אריין גקומען מיט כעס אויג האבן מאירין
מבזה גוועזן כאחד הריקים. אין זייא האבן כמעט גוואלט מחירין
שלאגין. אך הש"ת איז מיט מאירין חמיד. פסאום שמעו לעדי איש
הבעה"ב ויטסו החולה. וכאשר ראה מאיר כי המה נסו החולה. הלכתי
ג"כ החולה לראות אש עוד פה לסע מכאן לכפר אחד הסמוך לכאן
ואהיה שמה על שבת. ואף כי בכפר לא הי' מקוה מים. וועט מאיר
געהן אין גהר וועט זיך טובל זיין. אויך עס איז שוין אבער שפעט
גוועזן אזו האט מאיר גימוזט בעיר סניאטין על שבת בלייבן. מאיר
האט זיך אבער מיט גיטמן רעלעזשטען אויף דעם וועג. היינו איינעם
פאר דיא יונגע לייט זאל אן חאפין אשטעכעניש אין דעם אנדערנס
ווייב זאל זיין חמקה לילד. וכן הי'. כאשר באו האנשים לביתם נפל
אחד למשכב נויט שטעכעניש אין דער אנדערער אין זיין ווייב איין
מקשה לילד גוועזן. לו דער מקשה לילד האט מען גרופען דאקטורים
אין עם האט ניט געהלפען דער שווער פון דעם יונגען מאן האט
אבער גזאגט לו זייני אורחים דאס איז ניט אנדערס נאר דיא האסט

בוודאי מיט דעם רבי זאטשעפיט מן הסתם האט ער גליינקעט און
האט גזאגט ניין. דער שווער איז אבער צונויגן אין האט איהם
גריפטן צייל דיא פארום אין האט גשריגען אז ער זאל סיכף זען
מאירין איבער לו בעטין וואס לאו וועט ער איהם עוקר מן השורש
זיין. דער יונגער מאן איז גקומען אין האט מאירין איבער גבעטין
האט מאיר איהם גזאגט לך לבית הנה אשחק ילדה בן זכר למזל מוב.
דער לוייטער אבער וואס עס האט איהם אן גיחאפט אשטעכניש דר
האט ניט גווארט אז מען זאל איהם צייל דיא פארום רייסין נאר ער
האט אליין גשריגין אז מען זאל מאירין געבן איבער בעטין ווארין
עס האט איהם זעהר גשטאכטן וויא מען איז גיקומין לו מאירין איבער
לו בעטין האט מאיר איהם ג"כ מוחל גוועזין אין ער איז גזונד גווארין
נא כעת רבוצי אמת אז מאיר דארף דעם יוד קענין ווייל ער איז
בן דוב אין ווען ניט זיין פאטער האט זאלין דעמילט אן קומען אז
העטען דיא מענטשן צוודלי גוועזין מאירין גשלאגן. אין השי"ת האט
אזויא מסבב גוועזין אז דעם יודס פאטער איז דער שליח גוועזין
מאירין מליל לו זיין פון שלעכטי הענר נא בדארף מאיר זיין זון מקרב
זיין נא קומט אייך לו זאגין עליכם שלום. סעמשה הלזו האט דר לילט
הרב הלדיק ר' יחיאל מיכל מגלינא חפן הרב הלדיק מוהר"ר מאיר ז"ל
כי הוא שמע מחותנו הרב הלדיק המעשה הלזו. זכותם יגן עלינו ועל
כל ישראל אמן. וזהו שאמרו חז"ל הוה זהיר צנחלתן וכו'. וכל איש
הירא וחדד לריך להסמופק ללדיקי הדור כאשר אמר משה רבינו
ויאמינו בה' ובמשה עבדו וכל המאמין בלדיקי הדור הוא מאמין בהש"י
ובזכות זה נזכה לבחולתינו ולבנין בית מקדשינו במהרה בימינו אמן :
יעשה טהגאון הגדול הרב הצדיק מו"ה יחזקאל לאנדוי מפראג בעל
נודע ביהודא :

בעיר פראג היי בימי הרב הגאון ר' יחזקאל לאנדוי הי' עשיר אחד
איש חס וירא אלקים והעשיר הי' איש חסד ואהב צדקה. ויהי
היום ונפל העשיר הנ"ל מהמדרגה עד שצא לפני הרב הגאון הנ"ל ויבך
צדמעות שליש ויספר להרב את מעמדו ומלבו הרע ואת אשר קרעו
ובקש מהרב עלה נכונה למען יושע מהלכות אשר הקיפוהו. וירא הרב
כי העשיר בללה גדולה למאוד. ויכתוב הרב מכתב סעודה ובהמכתב
ספר הרב איך העשיר העני מאוד וכי הוא ירא אלקים ובקש במכתבו
לאנשי עושה חסד שיגמלו טוב להאיש הלך הנ"ל ולתמכו ולסעדו ועזור
ואי יעשה ה' חסד עמכם ויתן הרב המכתב להעשיר וילווה שישים לדרך
עשמי

פעמיו ובכל עיר ועיר אשר יבא יעשו עמו חסד ולדקה. וילך העשיר עם המכתב בידו וילך מעיר לעיר ומכפר לכפר והמכתב עשה פרי והלליה האיש כי בכל מקום בואו עשו כבוד אהו ותמכו אותו. עד שקבץ סך רב למאור. ויהי היום כאשר בא האיש הנ"ל לעיר אחת גדולה אשר היתה עיר ואם בישראל וישבות האיש הנ"ל בהעיר והי' נקרא לגביר אחד על שבת להיות סועד אללו בשבת קודש. ובהעיר הנ"ל שבת בשבת הנ"ל בעל דרשן אחד מארץ רוסיא וגם הבעל דרשן הנ"ל סעד ג"כ בשבת הנ"ל אלל שולחן העשיר הנ"ל. ויאלכו וישתו על שולחן העשיר והקיצו לבס למאור. והעשיר קרא בהמכתב מהגאון מפראג ויאמרו מאור על המקרה אשר קרה מאיש יליד פראג הנ"ל. והבעל דרשן שמע ג"כ ויאמרו ג"כ ע"ז. וינחמו את האיש הנ"ל ויאמרו אליו כי יתמכו אותו בכלן בנדבה הגונה. והנה אחר ברכת המזון כאשר הלכו מהשולחן לאחר אחד אשר בבית הגביר לנוח על מסכתותם לישן. וכאשר נפל חרדמה על האיש יליד פראג. ויעמוד הבעל דרשן ממשכבו ויחפש בצגרי האיש הנ"ל ויגנוב את המכתב מהרב מפראג וגם המעות אשר הי' יותר משלשת אלפים רייניש כסף וינס וילא החולה. ויהי בבוקר ויקם האיש ממשכבו וירא כי גנוב ממנו המעות והמכתב ויוצק זעקה גדולה ומרה ויבך מאור. וישמע הדבר בבית הגביר. וילו הגביר למשרתיו לחפש בכל חולות העיר את הבעל דרשן. אך בחנם כחמו אח רגליהם כי הבעל דרשן נסע מהעיר ביום השבת ולא נודע מקומו. ויהי אחר השבת הלך האיש יליד פראג מהעיר אשר שבת ביום השבת והדחק אלליהו לקבץ נדבות פרוטה ופרוטה מכל איש ואיש. כי אף שאמר אני שלמה ולא האמינו לו. כן הלך האיש מעיר לעיר ומכפר לכפר ועבור הלוות הללו נשתנה מראה פניו למאור עד כי לא הכירוהו. ועתה נספר מבעל דרשן הנ"ל. הבעל דרשן כאשר בא לידו מכתב מהרב מפראג הלך מעיר לעיר ותמכו אותו ונתנו לו נדבות הגונות עד שקבץ ממון רב. ויהי בדרך נפל הבעל דרשן למשכב ונחלץ וימת. ויחפשו אנשי הקהל בצגריו וימצאו מתין הרבה למאור וגם אגרת מהרב מפראג נמצא באמתחתו. ויקחו הקהל מהמעות מאה ר"כ עבור לרכי המס והמותר מהמעות ע"ש האגרת שלחו להרב מפראג והודיעו להרב כי האיש יליד פראג מת למען שאשתו לא תהיו ענוה. וכאשר באה הידיעה להרב מזה. הודיע הרב חכף להאחמנה. ונתן להאחמנה המעות למען תהי' לה ול"ח לפרנסת נפשם. ויהי כאשר חמו ימי אבלו שאלה האלמנה את הרב את תוכל להנשא לאיש. והעיר הרב ואמר אליה כי

תוכל להנשא לאיש כי הידיעה ממיתת בעלה הוא בחתימת אנשי הקה
 מהעיר אשר בעלה מת. ותנשא האשה לאיש אחד מעיר פראג והאשה
 היתה אז בת חמשים וחמש שנים. ועשו האיש והאשה נדר ושבושה
 ביניהם לאמור. כאשר יעזור הש"ת להם בזרע של קיימא אזי יעשו
 סעודה עבור עניים כל שמונת ימי מילה. וכל אשר ישאלו העניים ינתן
 להם ויעזור להם הש"ת יתברך האשה ותלד בן. ויקומו את נדרם ועשו.
 סעודה עבור עניים כל שמונת ימי מילה. ועשה נספר מהאיש. יליד
 פראג הנ"ל אשר המעות והאגרת נגנבה מידו. האיש הנ"ל הלך מעיר
 לעיר לקבץ נדבות. וילך כמה שנים עד שבא לעיר פראג בזמן אשר
 אשתו עשתה ברית מילה וגם סעודה עבור עניים, ויהי כאשר בא
 האיש הנ"ל לעיר פראג ולא הכירוהו אנשי מקומו כי נשתנה זיו פניו.
 ויבא גם האיש הנ"ל בתוך העניים וישב בתוכם אל השולחן וישומו
 לחם לפניו לאכול. ויאכלו העניים והטיבו את לבם. אך העני הנ"ל
 לא אכל מאומה אך ישב אלל השולחן ויבך בכייה גדולה למאד. ויבא
 בעל הבית הוא הבעל שמחה ויבקש מהעני לבל יבכה וכל מה שישאל
 ויבקש ממנו יתן לו. ויאמר העני אליו כי לא יבקש ממנו ממון ומתנות
 אך זאת בקשתי כי המדה לבו לראות פני אשתו היולדות. וילך בעל
 הבית להרב מפראג אשר גם הרב ה' אז צבית הבעל הבית אלל
 שולחנו מסעודת הברית מילה. וישאל את פי הרב לאמור כי העני
 חומד לראות פני אשתו היולדות. ויאמר הרב למלא בקשתו ויובילו
 את האיש הנ"ל לחדר היולדות. וכאשר דרך האיש על מפתח הבית
 והאשה הביטה בפניו ותתעלף ותמת. ויסובו אנשי הבית את העני והכו
 אותו מכות אכזריות וילעק העני מאד ויאמר אליהם הוליכו אותו
 לפני הרב ואספר להרב את המעשה והוליכו אותו לפני הרב וכאשר
 בא לפני הרב והכיר הרב אותו וילעק הרב על האנשים ויאמר להם
 למה תכו אותו הלא הוא האיש העשיר אשר העני והאגרת למען לסעודו
 אנכי נתתי צידו. וישאל הרב אותו שיספר לו המעשה, ויספר האיש
 המעשה מתחלה ועד סופה. אז אמר הרב בי העין כי אנכי אמרתי
 שתנשא לאיש. ועתה אסוף הרב עשרה אנשים לומדי תורה ויראי אלוקים
 ויתפלל הרב מהש"ת שיעשה לו נס שהאשה המתה. תחיה. ולא יחול
 העון עליו. ויעזור הש"ת ועשה נס כי האשה עמדה על רגליה וחיה
 אז אמר הרב שינתן לה גט פטורין משני בעלים. מבעלה הראשון
 ומבעלה השני. אז ראו אנשי עיר פראג את גדולת לזקת הרב מפראג
 ונ"ל ויאמינו בה' וביחזקאל עבדו וזכותו יעמוד לנו על עולם אמן :

מעשה מהרב הצדיק מו"ה מאיר מפרימישלאן

פ"א ראג הרב הצדיק מו"ה מאיר ז"ל מפרימישלאן ביום השבת ואמר בזה הלשון ווען וועט שוין נאכט ווערין ווען וועט שוין נאכט ווערין. אז מאיר זאל שוין קענין פארין כך אמר הרב כל יום השבת. ויהי לעת ערב צין השמשות לזה הרב לאסור העגלה ויקח את עמו כמה חסידים ויסעו עמו ופתאום נפלה תרדמה עליהם ויישנו. ותעמוד העגלה עם הסוסים לפני צאר אחת בדרך והאנשים הקילו מהשינה והנה כחמשים פרסאות רחוק. הדרך מביטת וילך הרב בעלמו להבאר ויקח הדלי בידו וירדה להבאר וישאוב מים והוליאם החוך וירא והנה ילד בחוך הדלי, והילד כבר התעלף. ויתחם הרב להילד והחיה את הילד והילד חי אז אמר הרב נא האט שוין מאיר גימעגט מחלל שבת זיין ער זאל מיל זיין איין נפש. ווען מאיר זאל נאך אפאר מינוט גוועזין זיך אויף גהאלטן זא וואלט דאס קינד דער טרינקן ווארדין וכעת האט מאיר איין נפש מקיים גוועזין וכל המקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא. כעת יכולין לראות איך הרב הצדיק ר' מאיר ז"ל האט גיהאט אפענט אויגען אין אזי גוועזין איין בעל רוח הקודש זי"ע אמן.

מעשה מהרב הצדיק ר' ז"ל מן פרימישלאן

פ"א בא איז אחד לפני הרב הצדיק ר' מאיר מפרימישלאן והאיש הנ"ל ה' אינו יהודי ומלאכתו ה' סנדלר והאיש הנ"ל ה' עשיר גדול וה' לו כמה חומות גבוהים וצלורות בשמים. אך האיש הנ"ל ה' חסודי צנים ויערוך האיש הנ"ל את בקשתו לפני הרב להחפיל עבדו להש"י שיעזור לו שיהיה לו צנים. והאיש הנ"ל אמר כי אינו רוצה החומות כי למה לו עשירות אם בן אין לו. ולמי כל חמדתו אם אין לו צנים ויפתח האיש הסנדלר את שקו עם המעות ויאמר להרב שיקח מעות ממנו כמה ירצה וימאן הרב. ויפזור האיש להרב מאוד למען לקח המעות מידו. אך הרב מיאן בדבר. אך הרב יעץ להאיש הסנדלר שיסמע לעלתו אזי יעזר מן השמים שיה' לו צנים. וזאת העצה היעולה שיקנה ערך ארבעים זוג מנעלים עבור ילדי עניי ישראל וגם ערך ארבעים חליפות שמלות עבור עניי ויחלקם לעניים ואזי יעזר מן השמים. וישמע האיש הסנדלר לעצת הרב ויחלק לעניים מלבושים ומנעלים. ומהר אח"ז אשתו ותלד צנים. ובכל פעם בא האיש לפני הרב והביא אצלו מעות לרוב ורצה ליתן להרב אך הרב לא רצה ליקח ממנו ולזה אצלו לחלק המעות לעניים וכן עשה. והאיש הנ"ל לא מש מתוך אהל הרב אך בכל פעם בא לחזר הרב ועשה נדקה כאשר לזהו הרב ז"ל

מעשות מהגדולים והצדיקים

ועתה יכולין לקח מוסר כי הרב ז"ל קרב גם אפילו אינם. יהודים
כיהודים ולא ה' חלוק אללו לאמור כי יקרב יהודי מחמת שמצני אמונתו
שמה. אך אפילו אינם יהודים ג"כ קרב ולמד מהקצ"ה כנאמר כי אחת
שומע תפלת כל פה ואין חלוק מאמונה לאמונה כי רחמנא לבא בעי:

מעשה מהרב הצדיק מקאזניץ

הרב הנדיק המגיד מקאזניץ אשר בארץ רוסיה המדינה ה' לדיק גדול
ומפורסם בעולם לאיש מופת. ויהי פעם אחת בלילה צעת קידוש
לבנה כאשר הלך הרב פה כמה מאות יהודים לקדש הלבנה במוצאי
ט"ק לפני בית הכנסת. ויעמודו שמה וקדשו הלבנה בכוונה גדולה
וצקול גדול. ופתאום באו אנשי שוודים ויברחו כל היהודים ממקום
מלבם אך הרב בעלמו עמד על מעמדו וקדש הלבנה. ולא קם ולא
זע מעניהם. והנה ראש השוודים בא בכעס ורק בפני הרב ואמר
לו בזה הלשון דא אלטער שפעס. אך הרב לא הפסיק מכוונתו וקדש
הלבנה במקדש בלי שום פחד. וראש השוודים נבאר כאבן דומם ונאלם
מלדבר. והרב הלך לביתו. ויהי אחר הדברים האלה באו כמה אנשים
מהשוודים לבית הרב ויחלו את פניו שימחול לו על עוונתו ותפלתו.
ויאמר הרב אך על חופן זה ימחול לו ואז יתפלא מחליו כאשר
יבטיח לו לבלתי התל ליהודים ולכל יעשה רעה ליהודים יותר. אזי
אמחול לו. אז הבטיח ראש השוודים ויאמר אדוני הנה מעתה לא
אעשה רעה ליהודים יותר אך אעשה טובה עמהם אזי ימחול הרב
לשאיט הנ"ל ויתפלא מחליו וילך לביתו. ומאז והלאה עשה האיש הנ"ל
טובות הרבה ליהודים אז ראו כל עמי הארץ גדולה הרב הנדיק
המגיד מקאזניץ זי"ע א"ס.

מעשה מהרב הצדיק ר' יעקב יצחק מלובלין

בעיר כערעט בארץ באקאווניא ה' איש חסיד אחד והוא ה' ג"כ
מופלא ומופלג בתורה. ושמו ה' ר' בנימין ונקרא צפי כל ר'
בנימין סערעדער. והוא ה' תלמוד מובהק להרב הנדיק מוהר"ר חיים
מטשערנאווין בעל מחבר באמ"ח. והיה חביב מאוד בעיני הרב
הנדיק מוהר"ר חיים ז"ל עד שפעם אחת קרה אשר ר' בנימין נפל
למשכב וישלח שליח אחד להרב מטשערנאווין עם פ"ז. וכאשר שמע
הרב מטשערנאווין כי ר' בנימין נפל למשכב וינטער מאוד וישלח
הרב מטשערנאווין שליח מיוחד לעיר סערעדט לר' בנימין למטן לראות
אם נקל חליו ויעמוד הרב כל הלילה כולו אלל החלון ועומד ומלפס
לראות השליח בתורה עם היריעה מה ר' בנימין עושה. כל כך ה'

חביב בעיני הרב. וטרם נשיעת הרב לאה"ק אמר רבי בנימין להרבי רבי קשה עלי פרידתכם וכל מי תעזובי. ויאמר הרב להרב הצדיק מו"ס אברהם יהושע העשיל מאפפא (כי הרב הצדיק מטשערנאוויטץ נסע דרך ארץ מאלדאווע למען להתראות פנים עם הרב הצדיק מאפפא כי מחוברים היו ואז הי' ר' בנימין ג"כ שמה) מחותן. מיר לאזין אויף אייערע פליילים אונזער ר' בנימין סערעדער איבער והרב הצדיק מטשערנאוויטץ נסע לאה"ק. ומאז נסע ר' בנימין לעיר אפפא להרב הצדיק מו"ס אברהם יהושע העשיל ז"ל והי' מתפלל לפני העמוד צימי גוראים אלל הרב הצדיק מאפפא, ולהחסיד ר' בנימין הג"ל לא הי' בנים ובנות, כי אשתו היחה עקרה ולא רתתה לקח גט פטורין. ויסע הרב ר' בנימין ללובלין להרב הצדיק מו"ס יעקב יצחק ז"ל וערך בקשתו לפני הרב שהי"ת יעזור לו בזה"ק. וכאשר ר"ב נתן הסוויטל להרב הצדיק מלובלין. אמר הרב לר"ב שימתין עד הבוקר אז יתן לו תשובה הגונה על בקשתו. כי עתה הוא טרוד עם פ"ג מעיר יאסי. היינו אחי הגביר ר' מיכל דאניעל הוא חולה ומסוכן ונוטה למות. וישתומם ר"ב על התשובה הלזו. והמתין ר"ב עד הבוקר. ויהי בבוקר ויבא ר"ב להרב לשמוע התשובה ויאמר הרב מלובלין לר"ב. שמע נא לאמרי. הנה בא אלי פ"ג מעיר יאסי מארץ מאלדאווע עבור הסולה אחי הגביר ר' מיכל דאניעל וערכתי התפלה עבורו. אך תפלתי לא היחה שגורה צפי. וידעתי כי אחי הגביר ר' מיכל דאניעל שבק לן חיים. ואשתו האלמנה היא זוג שלכם ועם האשה הלזו שהי' לכם בנים ובנות. וישתומם ר' בנימין מאוד על התשובה. כי אשתו בעיר סערעט עודנה בחיים. ויפטור ר"ב מהרב ונסע לביתו. וכאשר בא לביתו נפלה אשתו למשכב ותמת ואח"ז לקח ר"ב אשה אנוי הגביר ר' מיכל דאניעל לאשה. והוליד ממנה בן ובה. כאשר הבטיח לו הרב הצדיק מלובלין ולא נפל דבר אחד חרלה מהבטחתו. ועתה נספר גדולת נדקת וחסידות מהרב ר' בנימין הג"ל. מנהגו של ר"ב הג"ל הי' כי בכל שנה ושנה בליל יום לוס הכפורים הי' לן בבית הכנסת ולא הלך לביתו. אך בשנת תקפ"ד היא השנה אשר נסתלק ר"ב הג"ל. הי' ר"ב חולה מאוד עד שמוכרת הי' לילך לביתו ולן בביתו. ויהי בלילה כאשר נפלה חרדמה עליו ויחלוס כי דבר עם רבו הרב הצדיק ר' חיים מטשערנאוויטץ וייקץ והנה חלוס ותהפעת רוחו. ויהי בבוקר אמר ר"ב לאנשי שלומי יראתי מאוד ופחד אחותני הנה ראיתי למו"ר הרב ר"ח מטשערנאוויטץ בחלוס יה"ר שיהי' לטובה כן אמר ר"ב הג"ל.

ויהי אחר יום הקדוש קנה ר"ב אתרוג על חג הסוכות ור"ב הנ"ל הי'
סוחר גדול משנטט סחורה מלייפליג ומוויטן. והי' לו חנות גדול בביתו
הסמוך לבית הכנסת. ויהי בערב חג הסוכות בלילה לקח ר"ב את בן
יחידו אשר הי' אז כערך ששה שנים אתו צמו לסוכה כי אמר כי
רולה לחנכו במלות ויהי בחגי הלילה ותהום העיר הנה אש מתלקחת
בכל העיר ויחרד ר"ב למאוד וירץ מהסוכה לחנות ויפתח את הדלת
הברזל ויבא בתוך החנות. ואשתו לא ידעה מזה ואשר ראתה כי
החנות פתוחה וסגור ספר הדלת ור' צניען נשאר בהחנות. בין כה
ובין כה היה האש הולך גדול למאוד וכל העי' כולו לעקו אי' ר' בנימין
איה ר' בנימין ולא ידעו מה הי' לו והזכיר האשה כי הסגירה הדלת
מהחנות ואמרה אולי הוא בתוך החנות. ויפתחו הדלת וירא והנה ר"ב
יושב על הספסלו וספר תורה בידו ואת האתרוג בכיסו. ונטה למוט
ויקחו את ר"ב החולה לבית אחר והתחילו להמם אותו להשיב נפשו
אך לא להועיל היתה כל ההתפעלת כי שבק לן חיים. אז ראו כל העיר
כולה את נדקת ר' בנימין כי לא רץ להחנות למען להליל את סחורתו
מהחנות מהאש. אך זאת גשה ר"ב כי רלה להליל את הספר תורה
אשר הי' לו בחנותו ואת האתרוג ונפטר ר' בנימין הנ"ל ביום א'
דסוכות תקפ"ד זכותו יגן עלינו. וכאשר נשמע בהעיר כי ר"ב נפטר
אז ותשקע האש באמצע בית אחת ולא שרפה יותר. ויבכו כל אנשי
העיר את ר' בנימין הנ"ל ויאבלו מאוד כי אבד חסיד מן העיר ופנה
הדרה ופנה זיוה. ואז ידעו כי לא לחנם הי' ר"ב חביב מאוד בעיני
רבו המובהק מוהר"ר חיים מעיר טשערנאוויטץ ובעיני הרב הלדיק
מאפאטא ובפרט בעיני הרב הלדיק מוהר"ר מאיר מפרימיסלאן הי'
חביב מאוד עד שפ"א אמר הרב הלדיק מוהר"ר מאיר לבן הרב
מוהר"ר בנימין הנה אביך איז גיקומין אמאהל לו מאירין אין האט
מאירין גיוואלט פריעוועטן. וואס האט אבער מאיר גיטוהן. מאיר האט
זיך גישפילט מיט איין שטאגיל מיט פייגעליך. ואמר הרב מוהר"ר
מאיר ז"ל לבן ר' בנימין הידעת כי אביך ז"ל הי' חסיד גדול למאוד
וירא הי' מאוד. מי לנו גדול מהרב הלדיק מוהר"ר מאיר ז"ל כאשר
הוא הי' מעיר על ר' בנימין הנ"ל. ע"כ לריבין ללמוד מוהר גדול
מהמעשה הנ"ל איך ר"ב אף שהי' עשיר גדול ובעל משא ומתן מכ"מ
הי' חסיד גדול וירא אלקים ורודף אחר המלות ועסק בתורה יומם
ולילה. ואפילו בשעת הסכנה לא רלה להליל את רכושו. אך זאת

היתה מגמת לבו להליל את ספר התורה ואת האתרוג זכותו יגן עלינו
וע"כ אמר :

מעשה מהרב הצדיק מו"ה מאיר מפרימישלאן

פ"א באה אשה אחת לפני הרב הצדיק מו"ה מאיר מפרימישלאן וערכה
בקשתה לפני הרב שיחפלל עבודה לפשי"ת אשר בניה ילכו בדרך
הישר. כי עגמה נפשה עבור זה כאשר תראה כי בניה ילכו בדרך
עקלקלות. ויאמר הרב אליה שתבא אליו עוד הפעם בימי הפורים
ותשמע קריאת המגילה ממנו. ואז תבא אליה וישועה אשר בניה ילכו
בדרך הישר. ויהי בימי הפורים ותבא האשה לפני הרב ר' מאיר.
וערכה עוד הפעם את בקשתה. ויאמר הרב אל האשה. בזה הלשון.
הערמין אויס מאיר וועט דיר דער לעלן אמעשה וועסטו שוין וויסען
וואס מאיר מיינט והתחיל הרב לספר המעשה וכה אמר :

פעם אחת דר צעיר אחת איש ואשה היו עניים גדולים ופרנסתם היו
בדוחק גדול פיינו כי כלו טיט מחוץ לעיר ועל כחפס נשאו את
השקים עם הטיט למכור ומה היתה פרנסתם. ויהי פעם אחת בתענית
אסתר היה להאשה הגל' ליל טבילה. ותשאלה האשה לאשה מה תעשה
אם תלך להעיר לטבול או תשמע קריאת המגלה. ויאמר האיש אל
האשה כי תלך לטבול ואח"כ תשמע קריאת המגילה כי מלות הטבילה
היא העיקר וקריאת המגילה היא טפל נגד מלות טבילה. ותשמע
האשה לאיש ותלך אז בימי הגשם והשלג לבית הטבילה. ואין צידה
לפורטה אפילו שיה פרוטה. ותבא להמרחץ וישאל הבן אם תשלם
עבור זאת ותאמר האשה אליו אדוני הנה אין בידי פרוטה אחת.
וילצק הבן עליה בקול גדול ובכעס בזה הלשון גש הלחה את המרשעת
לא מכאן אשה הלופה ותחרד האשה לקולו ותנסה החולה ותלך לירכה
במר נפשה ותבך מאוד. והשמים התקדרו בצעים וגשם שוטף על
הארץ וחושך על פני תבל ולא הכירה את הדרך לילך לביתה. ותבך
האשה מאוד ותאמר. הנה עתה לא רחמתי את בשרי וגם לא שמעתי
קריאת המגילה ותלך הלך וכה. והנה קול מדהרת סוסים שמעה
למרחוק ופתאום עמדה המרכבה ואיש זקן אחד נשוא פנים יולא ממנה
החולה. וישאל האיש הזקן להאשה למה תבכה. ולא רלחה האשה לספר
לו את המקרה אשר קרה אותה. כי בוששה היתה לה לספר לאיש זר
מעשה כזה. ופתאום אשה נגידה ילדה החולה מהמרכבה בבגדי כבוד
ואלמדה על אלצעותיה וגומים מאבנים טובות ומרגליות באזניה ותשאל

הנגידה להאשה מה המעשה הזאת אשר קרה אותה כי הצבה וחספסה
האשה את המעשה. והאמר הנגידה לך שוב עמי כי גם אנכי חלך
לביח הטבילה. ואחי עמי הטבול ואנכי יושלם להצילן עבדתי וגם עבדתי
ותלך האשה עם הנגידה לבית המרחץ והטבילה אתה בלוח חידה
ואחר הטבילה. לקחה הנגידה את האשה צידה וישבו בהמרכבה והלכו
לדרכם ותבא האשה לביתה עם המרכבה הנ"ל והזקן והנגידה עם
המרכבה נטלמה מעיניה. ואחר זאת שמעה גם קריאת המגילה מצעלה.
ומהאשה הנ"ל נולד מזמן טבילה הנ"ל מאיר וצוה הלשון אמר הרב נא
הערהטו דבר פאר האט די אשה זוכה גוועזין אז פון איבער איז מאיר
גיבורין גיווארין דאס האט זי זוכה גוועזין ווייל זיז האט אביגווארט
זמן טבילה אין דער לייט. אין דער נאך האט זיז גהערט די מגילה.
דיז האט אבער ניט גוואלט אבסיטין זמן טבילה אין דער לייט אין
דיז האט גימאכט דעם עיקר פאר אטפל אין דעם טפל פאר אין
עיקר דורך דעם האטטו זאלכע קינדער. הזקן והנגידה היו אצרהם
ושרה זכותם יעמוד לנו. ועתה לך לביחך ושמור מלות טבילה בזמנה
ותזכה אשר צריך ילכו בדרך הישר ולמעשה זאלסט פאלגין מאירין
וועט דיר גוט זיין. ז"ע :

מעשה נורא מהרב הצדיק הבע"ש וצלה"ה

הרב ה"ר ר' ישראל בע"ש ז"ל שמע אשר בארלות הקדש. נמלא
איש מבנים אורח אחד והוא יושלם לאורח אשר יסעוד אללו מלה
אדומים. ע"כ הסכים הבע"ש ז"ל בדעתו ליסע אל המקום אשר
המבנים אורח דר שמה ולהיות על קנקנו. ויסע הרב הבע"ש ויבא
אל מקום חשכן האיש הנ"ל ויבא אל ביתו. ויקבל האיש את הבע"ש
בסתר פנים יפות. ויכבדו כאחד מן הנגידים. והאיש לא ידע כי
האורח הוא הבע"ש כי הבע"ש לא רלה לגלות לפניו. הבע"ש בא
להאיש ביום ה'. וישאל הבע"ש את הבע"ש אם יוכל לשבות אללו
ביום השבת ויאמר הבע"ש בטהרה גדולה אבקש מכם מאוד שתעשו
זאת למעני ולא הכלימני ותסעדו אללי סעודת שבת קודש ויאמר הבע"ש
טוב הדבר. וכאשר הבע"ש שמע מהבע"ש כי יסעוד אללו שבת. שלח
תיכף אחר השוחט ושחט עגל אחד לכבוד שבת ולכבוד האורח ההגון
הזה. והיו ביום שני הוא ערב שבת וילך הבע"ש לבית המרחץ ולטבול
דמקום מים לכבוד שבת. ויבא אל הלך הרב מביית המרחץ לביתו. ויהי

בדרך בא אים עשיר אל הבע"ש ויבקש ממנו שיסעוד אללו ביום השבת
 כי העשיר הכיר מהדרת פני הרב כי אים חלקים הוא. ויאמר הרב
 הנה ערס אבטייך שאסעוד אללך ביום השבת אשאל פי הבעה"ב שלי
 אשר אחמול באתי לבית מלונו ואש הוא יסכים לזאת אני אמלא שאלתך
 ויבא הרב הבע"ש לביתו ויספר לו איך אים עשיר בקש ממני שיסעוד
 אללו ביום השבת. ויאמר הבעה"ב הנה אחמול כבר אמרתי לכם לכל
 תכלימו. והנה כבר עשיתי הכנה גדולה עבור כבודו ושחטתי עגל בן
 בקר ולמה יעזרני כבודו. ויאמר הבע"ש אליו הנה כאשר אדוני לי שני
 מחות אדומים אזי אסעוד אלליכם. ויאמר האים לו אדוני. הנה למשא
 כבדה תהי' הבקשה הלזו עלי ואין בכוחי להעמיס עלי משא כזו. אך
 נוזה אדומים אתן לאדוני, ואדוני יסעוד אללי סעודת שבת. וכאשר
 שמע הרב את דברי הבעה"ב וייטב בפינו והודיע הרב אז כי
 היא הוא הבע"ש ובעבור לנסות אותו בא. ויערוך הבעה"ב שולחן כיד
 היולך עבור הרב הבע"ש וכן אנשי העיר באו להבע"ש למטן לשמוע
 דברי הורה מפיו הקדוש. ואחר השבת כאשר נסע הרב הבע"ש לביתו
 אמר הרב להבעה"ב חזק וחזק ועשה לדקה בכוחך והשי"ת יחי' בכסלך
 ויליח את עסקיך :

לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו

הנה כאשר ראה הבע"ש ליסע לארץ הקדושה ומן השמים עכבוהו
 והוכרח הבע"ש להיות בעיר סטאמבול אשר בארץ יסמעאל על
 חג הפסח אך בשם לא שמעו עוד את שם הבע"ש ולא הכירו אותו.
 וילך הרב הבע"ש לבית המדרש ולמד שמה. ולא בא לביתו. וגם לא
 שם אל לבו מאין יבא עזרו להצטרפת יומא דפסחא וצתו הצדקות
 אדיל (הוא אש שני הבנים לנערות דרהבא ר' ברוך ור' אפרים
 מסדאלקאב) ראשה איך אביה צדוק גדול ותבך מאוד. ויהי פעם אחת
 כשני ימים קודם החג ותלך בת הבע"ש אל הנהר עם כתונת לרחלש
 למטן שיהי' לאביה כתונת לבן ונקי לכבוד יו"ט וכאשר הצדקות עמדה
 כך על הנהר ותכבס את הכתונת ועיניה זולגין דמעות ומרר הבכי.
 ופתאום אים עשיר הלך דרך הנהר וירא איך אשה עומדת שמה אלל
 הנהר ותכבס את הכתונת ועיניה זולגין דמעות. ויאמר העשיר בתי
 למה תבכה ותאמר הצדקה אדוני אש ארזה לספר לאדוני גדולה אבי
 הצדיק לא יספיקו ניירות ודיו וקולמסין לכתוב אותם בספר. אך בקטור
 הדבר אספר לאדוני כי אבי כעת צדוק גדול ואין לנו פרוטא חדא
 עבור חג הקדוש הזה וכאשר העשיר שמע את דברי הצדקה ויתמרמר

לבו מאוד ויאמר העשיר אליה. הנה משכן ביתי בשוק הגדול שצעיר
הלו ונתן לה סימן שחדע באיזה בית הוא שוכן. וכשיבא אליך לביתו
תאמר לו בשמי כי יסעוד אללי בחג הקדוש הזה וגם אתה תבא עמו
לביתי וגם אתה תחוג החג אלל שולחני וילך העשיר לדרכו. והלך
מהרה הלכה לאציה ותספר לו את דברי העשיר ויטב בעיניו בע"ש ז"ל
ויאמר ברוך המגביה שפלים. ויהי בערב חג הפסח העשיר לא נח
ולא שקט ויבא בעלמו לבית הבט"ש ויאמר אליו אדוני הנה אתה ובתך
תחוגו אלל שולחני בחג הקדוש הזה. והעשיר לא סר מצית הבט"ש עד
שהבט"ש ובהו הלכו אתי לביתו: וכאשר הבט"ש דרך מפתח בית העשיר
ויבא החדרה ותיכף שב רוחו אליו כבראשונה ושמחה וששון בזה בלבו
וישמח מאוד ויהי רוח אלקים בקרבו. ותיכף היה העושר למשרתו לכבד
את האורח. ההגון הזה עם יין טוב מהמרחף. והביא המשרת את היין
וישת הבט"ש כוס יין אחד וסעד לבו בפת כסגין כי זה כמה ימים
אשר לא אכל מרוב הדוחק. ויהי נפש ר' ישראל הבט"ש. ויאמר
הבט"ש להעשיר הנה אנוח מעט ואשכב לישן למען שנוכל לסדר ההגדה
כהגון מתוך שמחה. ויאמר העשיר טוב הדבר וישכב הבט"ש לנוח מעט
וישן. ויהי לפת מנחת ערב והבט"ש לא הקיץ עוד משנתו וילך העשיר
לאחר הבט"ש להקיץ אותו משנתו למען שיחלל תפלת מנחה. אך
כאשר בא העשיר להחדר ויחדר מאוד כי ראה איך האורח שוכב כאבן
דומה ועיניו בולטות ודמעות עיניו זולגין ומוטפים כנהר מים. ולעק
ובוכה מתוך הסיגה. ופתאום ויקץ האורח משנתו ויאנח אנה גדולה.
ויאמר הנה כבר עבר זמן מנחה. ע"כ ארחץ כפי היש מחר ואחלל
תפלת המנחה במהירות. למען נוכל לסדר הסדר אחר זה באריכות
ובשמחה גדולה. והבט"ש אמר אל הבט"ש הדברים הללו לעושה
נפלאות גדולות נבדו כל"ת. וגם אמר מעט תורה על התפלה והשירים
שאנו משבחין להקב"ה ואומרים בגשמת כל חי המעורר ישנים והמקיץ
גדמים והמשיח אלמים וכו' והמפטנח נעלמים. ואומר ברוך מנלה
נסתרות. והבט"ש לא הכין את תורת הבט"ש, ואח"י אחר תפלת
המנחה אמר הבט"ש לבט"ש אי"ה אחר ההגדה אפשר לכם את המעשה
כולו באריכות אי"ה:

ויהי אחר הדברים האלה ערכו את השולחן כיד המלך. ויקדשו על היין
ובט"ש הקדוש כאשר נחה עליו רוח השם. נתמלאה לבו בשמחה
גדולה ויקדש על היין בשמחה גדולה בהתלהבות גדולה עד שראה העשיר

ממש כי מלאך אלקים יושב בביתו. ואחר הקידוש התחילו לספר ביציאת
מלרים בשמחה גדולה ואחר הכום השני אמר הצע"ב להצ"ש שיספר
לו המעשה ויאמר הצע"ש אליו אחר סיום ההגדה אספר לכם את המעשה
כולו. אחר ברכת המזון. התחילו לסדר ההגדה בהתלהבות גדול. וכאשר
הצע"ש ז"ל אמר הלל הגדול אמר כמה פעמים בהתלהבות גדולה לעושה
נפלאות גדולות לבדו כל"ח. וגם כמה פעמים הי' כופל הכסוקים
הנושית אלמים והמפענה נעלמים עד שהצע"ב לא הבין את הדבר
וייתמה מאוד. אך ירא היו להגיד להצע"ה כי ראה ממש אשר פני
הצע"ש בוער כלפיד אש ולא יכול לראות פני הצע"ש כמלאך אלהים
ואחר סיום ההגדה אמר הצע"ש להצע"ב תהלה לאל כי חבל נהפך
לשמחה והקב"ה מילני מידם כמאמר הכתוב שכל דור ודור עומדים
עלינו לכלותינו והקב"ה מילנו מידם. ויאמר הצע"ש להצע"ב הט אזנך
ושמע את המעשה נורא אשר אספר לך. ובבוקר תדע האמת. ויען
הצע"ש את קולו ויאמר. מעשה שהיה כך היה. הנה פה בעיר
קאסטיאנינאפעל מלך סולטאן אחד. והסולטאן הי' מלכות של חסד
ואהב ישראל. ויועץ אחד איש יהודי ושמו משה הוא הי' חשוב מאוד
בעיני המלך והמלך לא עשה שום דבר עד שהי' מחייטץ עם יועליו
הקרוב אליו הוא היועץ משה. ולמלך בן יחיד אהוב נפשו. ורעה המלך
אשר בן יחידו ילמוד חכמה ותבונה ע"כ שלח לארץ פראנצ'יא לעיר
פאריו הבירה אשר שמה ילמוד בתי מדרשות חכמות וגסוסי המלחמות.
והי' בימים הרבים ההם אשר בן המלך עוסק בחכמות בעיר פאריו נחלא
המלך את חליו אשר ימות בו. וימת המלך. ועתה נשארה המלוכה
באין מלך. וכאשר ראתה אס המלך כי מת בנה ותשלח אחר בן המלך
לעיר פאריו. שימחר ויבא לביתו כי אביו מת ויבא בן המלך לביתו
וישב על כסא מלך וימלוך בחזקה. ובבית המלכות היו כמה יועלים.
אך כאשר ראו היועלים כי המלך הזקן בחר לו את היועץ משה לו
למשנה. ע"כ חרה לכם מאוד על זאת אך לא יכלו לעשות מאומה.
כי ראו אשר תאיש משה הולך וגדול מאוד וחשוב בעיני המלך. ועתה
כאשר בן המלך ישב על הכסא אז באו היועלים והלשינו את היועץ משה
לפני הבן המלך. גם אס בן המלך לא שת לבו לדבריהם וגם בן המלך
אהב את היועץ משה כאשר אביו אהבו. אך בין היועלים הי' יועץ אחד
והיועץ הזה הי' שונא ישראל למאוד. ויהי פעם אחת אמר היועץ
להמלך החדש הנה ראוי ונכון אשר תלוי לאסור מרכבתך וגסע דרך
העיר למען שיועד לכל יושביה כי המלך ישב על הכסא ויאמרו כולם

יחי המלך ויאמר המלך טוב הדבר. וילך המלך לאסור המרכבה ויבטח המלך במרכבתו עם היועץ הרשע ויבטחו יחדיו לשוט על פני העיר. והלילה הוזהר המלך והיועץ הרשע הלשין את היהודים לפני הסולטאן ואמר לו ראה נא אדוני המלך איך המה יושבים כבדי מלכים בטירותיהם. ואוכלין ושוחין. ואת דמי המלך אינם עושים. עתה אדוני המלך איננו וטוב לך. ויאמר המלך דבר. ויאמר היועץ אל המלך הנה עליי אשר חגרש את היהודים מארץך ואת היועץ היהודי אשר שמו משה תלוי להלוותו על העץ אשר הכינתי עבורו והעץ גבוה חמשים אמה. ויטב הדבר בעיני המלך ויכר את טבעתו מעל ידו ויתנה ליועץ הרשע ובטבעת הלזה יכתוב ויתחזק את אגרת המלך לגרש כל היהודים מארצו ואת היועץ היהודי יתלה על העץ. המלך שב אל ביתו והיועץ הלך לביתו בשמחה ויספר לאשתו ולבניו וישמחו גם המה על הגזירה אשר גזר המלך. וכאשר המלך בא לביתו ויספר לאמו מעלה היעולה מהיועץ הרשע אשר יגרש את היהודים ואת היועץ היהודי יתלה על העץ. והתחלחל אמו מאוד. ותאמר אליו. בני יקירי מבינת היועץ הלזה חדל חדל לך ואל תשמוע לעצתו הרעה. כי מי הוא האיש אשר יוכל להבאמר ולאמור כי הרע ליהודים. וגקה. הלא ראה נא בכל הספרים איך הסי"ת לקח נקמה מפרעה. ומנצבדנלר ועוד כהנה וכהנה. ועתה למה לך לגרש הזאת. הלא עם היהודים עם שקט ויאהבי המלך המה. את המס יתנו כאשר יושב עליהם. ולמה תחטאו בדם נקיף ויאמר המלך ומה חטאה הנה כבר נתתי את טבעת המלך להיועץ. והטבעת הוא לסימן אשר הגזירה לא תבטל. ותאמר אמו הנה אתן לך עלה שתקרא ליועץ היהודי והוא יתן לך עלה נכונה על זאת. ויהי בחצי הלילה ואנשי המלך באו בית היועץ משה ויאמרו מהר קום ממוצרך כי המלך שלח אחרריך. ויחרד היועץ משה מאוד. כי זאת הייתה לסימן אם יקרא פתאום לבית המלך אז ילא דמי להמית. וילך האיש משה בפתי נפש לבית המלך ויבא לפני המלך ויפול על רגליו. ויאמר הנני עבדך. ויספר המלך למשה את כל המעשה אשר יעץ אותו היועץ הרשע וגם אמו ספרה לו את המעשה. ויאמרו אליו עתה אמור לנו עלה נכונה איך תקח את הטבעת מיד הרשע ויאמר משה. הנה זאת היא העלה. אשר המלך ימתיק עד אור הבוקר וכאשר יבא היועץ לחזר המלך אז יאמר המלך לתלות אותו על העץ. ואת הטבעת יקח המלך מידו. כי גזירה הוא אהו. וישמע המלך לדברי היועץ משה. ויעש כן. ויהי בבוקר עת עלות השחר ויבא הרשע בית המלך ולאסור לתלות את משה על העץ אשר

מעשיות מתגדולים והצדיקים י"ז ע"א

הבין נז. ונהפוך הוא כי המלך אמר אשר היועץ גנב את טבעת המלך. ויזן המלך לתלות את הרשע על העץ. וחמת המלך שככה. אז אמר הבע"ש לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו כי השם יתברך הוא משיח אלמים ומחיר אשורים. כאשר הובא בספר הישר בעת אשר אשת פוטיפר הגידה לבעלה אשר יוסף רצה לאונסה אז חמתו צברה בו להרוג את יוסף. היה אז ילד קטן בעריסה ויפתח ה' את פי הילד ויספר כי אשת פוטיפר הכריחתי ואנכתי והוא לא רצה לחטוא אז נבטלו אנשי פוטיפר ופוטיפר עלמו ועי"ז נולד יוסף הצדיק ממיתה. גם שמענו אשר אירע לימים ראשונים בתוככי ירושלים תוב"ב בימי רבי קלונימוס ז"ל הקביר שם. שהשמעאלים הרגו נער אחד ישמעאל. ובלילה השליכוהו בחצר בית הכנסת והיו רואים לעשות כלים בשוגאי ישראל ורבינו קלונימוס עשה מה שעשה עפ"י קבלה והתפלל לה' והנער ההרוג פתח פיו ואמר כל המעשה ומי הרגו ומי השליכו. ושמעו כל הגוים והמושלים וניצלו ישראל ולכן קוראין לו רבינו קלונימוס בעל הגם. וז"ש המשיח אלמים והמעשה נעלמים שה"י ישלח דבורו לאלם כמו ילד קטן אל פוטיפר או יפתח פי ההרוג כמעשה ה"ל לפענח נעלמים ולגלות מסתורין להליל ישראל וזה שאמרתי כמה פעמים לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו ומעשיו בתיבת צדק השניה אמר הבע"ש אל הבע"ש כי היתה לי עליות נשמה וראיתי כי כנסת ישראל צרה גדולה אז שפכתי דמעות לפני השי"ת שירחם עליהם בזכות אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב. וברוך השם כי פעלתי בתפילתי והשם הטוב הפך את האבל ליו"ט. ואי"ה צבוקר יודע הדבר. ויהי הצוקר אור כאשר היועץ משה הלך לביתו מחצר המלך בשמחה כי כבר נחלה הרשע. וירא הבע"ש ע"י החלון את היועץ. ויאמר הבע"ש אליו יומא טבא לאדוני. לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו. הבירא עולם הוא הוא הנותן תשובה לעמו בני ישראל והוא עוז לנו וחתה היית שליח הטוב. וישמח האיש משה מאד וילך לביתו לבשר הבשרה טובה. ויהי כאשר בא זמן התפלה והעיר סטאמבול להלה ושמחה ויהלל את השי"ת בתהלות לדוד וצפרט כאשר באו להפסוק לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו אמרו בשייר ורנן ובקול נגונים. ואמר זה הלכו כל ישראל לביתם ועשו את החג בגילה ורנה ודילה וחדוה כי ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר. אז כאשר אנשי סטאמבול שמעו את שם הבע"ש באו כולם להבע"ש אל המשתה אשר עשה העשיר והידו והללו להש"י על הטובה אשר עשה עמהם בן יעשה

מעשות מהגדולים והצדיקים

השי"ת לנו נסים וגפלאות בכל עת ונוכל לצרך בדרך שעשה לנו נסים ולאבותינו בימים ההם בזמן הזה :

מעשה איך התנא רבי מאיר בעל גמ' עשה למען רדיפת שלום :
 ר' זכריה חתנו של ר' לוי סופר המעשה כשרבי מאיר הוה יליף ודרש
 בבית המדרש בכל ערב שבת והיתה שמה חשה וליפה שמעת
 קליה. חד זמן נמשך הדרשה והיא רתתה לילך לביתה וראתה כי הגרוח
 כבו אמר לה בעלה חיה היית ותאמר אליו הייתי בבית המדרש ושמעתי
 הדרשה מפי רבי מאיר ויקלל האיש חיתה ויאמר אליה לא תבא הביתה
 עד שתלך קידם לבית המדרש ותרוק לפניו של רבי מאיר הדרשן. התנא
 רבי מאיר בעל הגמ' ראה זאת ברות הקודש ועשה את עצמו כאלו היה
 לו כאב עינים ואמר כל חשה דחכמה מלחש לעיניו תבא ותלחש.
 ותאמרנה השכנות אליה שתלך ותלחש על עיניו ותרקקה בעיניו ותבא
 האשה לרבי מאיר. ויאמר ר"מ אליה חשה חכמה האת מלחשת לעיני.
 ותפחד האשה מפני ר"מ ותאמר לא כי חשה לנזעה היתה ויאמר ר"מ אליה
 רוק בעיני שבע פעמים ותבא אלי רפואה ותעש האשה כך ואמר ר"מ
 אליה לך כעת לבעלך ואמור לו כי הוא לזה אליך שתרוק בפני פעם
 אחת ואת רקקה שבעת פעמים. ויאמרו התלמידים לרבי מאיר וכי כך
 הוא דרכה של תורה לבזות אותה. אלו אמרת לנו וכי לא היינו משלחין
 עבורו והיינו כופתין ומלקין אותו על הספסל ומפייסין אל אשתו ויאמר
 להם הרב רבי מאיר לא יהא כבוד מאיר גדול מכבוד קונו. ומה אם
 שם הקדוש שנתבז בקדושה אמר הכתוב שימחה על המים בשביל להטיל
 שלום בין איש לאשתו וכבוד מאיר לא כן שכן. זכות התנא רבי מאיר
 בעל הגמ' יעמוד לנו ולבנינו עד עולם כמו שאמר אלהא דמאיר ענינא
 אלהא דמאיר ענינא אלהא דמאיר ענינא :

מעשה נורא סחרב הגאון רבינו אליהו מוילנא זצ"ל.
 שמעה חזני מפי הגביר וי"א איש אומנים מוה' מיכל האלצערשטאם
 מצערלין קרית מלך רב כי הגאון החסיד מוילנא כאיש בארמונות
 ליסא נודע למשגב כי שמה כלתה ימי משך גלותו ככלות חג הפסח
 ונודע כי הוא הגאון הנורא מוילנא. הגה כל העיר ליסא חרדו
 לקראתו בכבוד גדול. ואח"כ שלחוהו לדרכו עם מרכבה ע"י פאסט דרך
 צערלין. ומקודם כתבו לצערלין להודיעם. ובימים ההם היה צערלין. פרנס
 המדינה איש יקר ונכבד מהגבירים האדירים בשמו מוה' יעקב לבי ז"ל
 (אשר חנני בהיותו בהערלאנגהאוס פאזען שמו חזני כי עד היום

מוכירים שמו בבתי כנסיות ביום היארהלייט שלו על כל המזבזה אשר עשה לישראל עמו ולדקת פזרונו ומעשיו הערוצים) א' העשיל ראיתי שם הפרנס הזה מוזכר בס' כדור קטן בשער הסגיר (ד' ס"ד) בהזכירו פרגסי עיר בערלין וזה לשונו הנדיק וישר וגומל חסדים טובים המפורסם בכל עדת ישראל וגאהב למלכים ושרים המנוח רבי יעקב לבי ז"ל על כל חסדיו וטובות שעשה מצוקר עד ערב לכל בני ישראל. והרים גם כן לפי כוחו קרן התורה ולומדים בביתו ותמיד היו רבנים לומדים על שולחנו עכ"ל הספר כדור קטן הנ"ל). זה האיש בשמעו הבשורה מיהר לבא אל ראש הבי דואר (פאסט דירעקטאר) וישחררו לאמור כאשר יבא בעוד ימים אחדים עם מרכבות הבי דואר איש בשם עליאש מווילנא תמהר לשלוח להודיעני את בואו כי חפני לקבל פניו ולהביאו אל ביתי. והגביר היקר הנ"ל פנה את ביתו וכללו בהדר תפארת להיות משכן ומלון לאותו נדיק הגאון מווילנא. ובית ועד לחכמים חכמי תורה אשר בבערלין. אשר יתועדו אליו לשמוע חכמת תורתו והנה אחד מראשי חכמי האקאדעמיע בבערלין. (והיה ראש לשלשת האוניווערזיטעטען בבערלין האללע געטונגען) היה שכן הקרוב לבית הגביר הפרנס הנ"ל. וכראותו את הרגש ואת אשר יכון כבוד הגביר הנ"ל. וישאלוהו מה יום מיומים. ויספר לו את כל. ויאמר לו פי הגאון אשר יסור לביתו. הנה מלא דבר גם בכל החכמות ובכל שיערי הידיעות גדול שמו. מלבד גדלו בתורה ובחסידות להפליא מאוד מאוד. ויהי ביום ו' עש"ק כחולת היום בא הגאון לבערלין ויסוב אל בית הגביר הנ"ל וכל חכמי ישראל למודי התורה נאספו וצאו לחדות בשמחה פניו והגביר הנ"ל מוהר"ר יעקב לבי הכין אז סעודת שבת לכל לומדי תורה אשר בעיר בערלין. למען ימלא האורח הגאון הזה אנשים אשר ישמעו עמהם בחידושי תורה :

וכראות הפראפעסאר הנ"ל את קול המולה גדולה ע"י האורח הבא אל בית שכן ואת כבוד גדלו. בא אל הגביר הפרנס מוהר"ר יעקב לבי ויאמר לו משתוקק אנכי מאוד לדבר עם הגאון בחכמה. ובפרט בחכמה בענין אחד אשר עמלים אנחנו בזה בשלשה האוניווערזיטעטען ולא מלאו כל אנשי חכמה ידיהם זה שלש שנים. ויען הגביר הנה התאמץ לדבר עמו אשר ימלא משאלותיך. והנה לא ערב לב הגביר לגשת לפני הגאון לבקש כזאת כל יום השבת. אך לעת הערב לעת האוכל סעודה שלישיית. התאמץ הגביר ויאמר אל הגאון ירשני אדוני למלא חפני ולדבר דבר אשר לדעתי יתרבה על ידי זה כבוד שמים ולכבוד ולתפארת עמו ישראל. ויספר לו כל חפץ הפראפעסאר. ולדעתי מזה רבה היא למלאות אשר

שאל. וירששו הגאון. ובמולאי שבת תודע אחר הגדולה בא הפראפעסאר ויעמוד מלין ישראל צינותם. וכאשר הניע השאלה אשר לו רשם הגאון על הגליון לפניו וליורים וליונים הצוגעים אל השאלה ובזאת השיב לו תשובה ערוכה על דבריו. והעראפעסאר קיבל דבריו בשמחה ויפן ללכת. והגביר הפדנא והגליוס עמי לזהו מביטיו. וכאשר ירד מעל המדריגות מבית הגביר בלהות פנים ובתמהון אחר הפראפעסאר להגביר הג"ל. אל חדשו בנפשכם כי האמת הבא בל קורת ביתכם. הוא אחד מבני אדם. כי אם מלאך ה' הוא. והאחד מלכא מרום במרום. וכי בדברים מועטים האיר עיני לפתור לי את הפליאה הגדולה. אשר אמרנו אין פותר אותה ובליה ההוא לא שקט ולא נח הפראפעסאר ויבשר זאת בבית האקאדעמיע ויועדו יחד ויאמרו כי נכון אשר מחר יתאספו כל תלמידי הקאדעמיה לבא עם החכמים בראשם לשחר את פני הגאון ולהשיב לו תודה על כל הטוב. כאשר זה דרכם. לעשות יקר וגדולה לחכמים גדולים המאירים בחכמה. אך כאור הבוקר והנה הגאון חמק עבר לדרכו ולמסעו ויבקשו ולא מצאוהו (מהרמ"ג ר' יעקב לבי מעקעלנבורג רב בקעניסצערג) :

מעשה נפלאה מהרב הגאון מוויילנא. עם סגולה לקיום בנים.

במה מסר נפשו הגאון מוויילנא ז"ל להרחיק מחברת ביתו בניו ובנותיו רק יראה ה' טהורה לשכנה דרש וזין כתיפיו שכן. עד שמימיו לא שאל את בניו ובנותיו צעק פרנסתם ומהות מלכס. והסכין אותם מנעוריהם לקבל כל המאורעות באהבה) ואם בא אחד מבניו לגבול וגם כי הגדיל השמחה כי לא ראה אותו שנה או שנתיים. אפס לא שאל אותו על ענין פרנסתו. וכאשר נח מדרכו שיעור שעה אחת מהר ימהרנו שוב לקבוע למודו. וכה אמר בדרך בטלת מלהשלים שיעור סדר לימודך. הוא יסולס בביתו. סיפר לי גיסו המופלג מוהר"ר זלמן ז"ל נכד הגאון הג"ל ז"ל שאמו בת הגר"א היו צניה מתים כשהיו קטנים ר"ל וכשהיתה מעוברת ממנו (גיסו הג"ל) נסעה מביתה מק"ק דיסנא אל חביה הגר"א שיבקש רחמים שיהיה לה הולד של קיימא. ובבואה לפניו. אמר לה במילים קלרים סגולה לקיום צנים. שהילד אשר יולד לה יקראוהו בשם אחיו המת אשר מת לפניו באחרונה אם עוד הוספה שם שני חדש והחדש לראשונה. ושם המת לאחרונה ויותר מזה לא רצו לבטל לדבר עמה. ויעשו כן כי הילד שנפטר לפניו ה' שמו דוב בער וקראו לגיסו זלמן בער ונתקיים הוא. וגם אשר הולידה אחריו ילדיש אחרים. והגיד לי גיסי שעל פיו עשו כן כמה בני אדם שלא נתקיימו

מעשות מהגדולים והצדיקים כא 41

בניהם. וסגולה זו עמדה להן להיות להן זרע של קיימא וכן ראיה גם אני כמה שעשו כן והועיל בעזהש"י הרד"ל :

מעשה נורא מהגאון מווילנא ומהצדיק נסתר ר' ליב מבראדי :
הנה אהב מלות כמו הרב הגאון מווילנא לא ישבע מלות. פעם אחת עלה לרצון לפניו לנסוע לארץ הקדושה ושם פעמיו דרך פרייזשען ובזואו לעיר קעניגסבערג שלא מכתב לביתו אגרת עליה לתרופה (כדפס כמה פעמים) מלא מוסר ויראה. והנהגה ישרה ביראת ה' ובכל יום ויום נתעלמה בידו השכלה אמיתית עד שהשכימה עמו דעת קונו. ולא עשה מדעתו קטנה או גדולה. שמים זו שמעתי מפיו הקדוש והטהור דבר שלא הסכימה עמו דעת קונו לא עשה לעת זקנתו שאלו פעמים רבות מדופ לא נסע לארץ הקדושה ולא ענה. פעם אחת אחר רוב הפלרט דברים השיב אין לי רשות מן השמים. ושמעתי מהמופלג וירא אלהים מוהר"ר בנימין קאזארנאווער מדומבראווע שגפער בארץ הקדושה שבהיותי בסביבות בראדי. שמע מפי מנידי אחת שהי' שם בעיר בראדי איש תמים במעשיו ובאמת היה תלמוד חכם ערוס בדעת משום עלמו כבהמה בעיניו עד שקראוהו שם. בשם ליב בבהמה אלקית. ומרוב פזונו בלדקה נתדלדל בנכסיו והגיע לרקדוקי עניות עד שהוכרח להשכיר עלמו למלאכת עשיית יין שרף אלל נגיד אחד הדור שם בכפר ובהלון רבינו הגר"א למסעיו דרך סביבה היותו והגיע בעיר אחת סמוך לכפר הג"ל. שלח לור מיוחד עם מכתב ע"י אל ר' ליב הזה וזה אל הלייר למסור המכתב לידו דוקא. ובזואו לבית הנגיד הג"ל בכפר ושאלו איך פס אלקים האיש ר' ליב. ויהי כמלחק עליו וישיבהו אין אללי ר' ליב. רק איזו איש ליב וויינער במלאכת היין שרף וחזר ושאל מהליר מה לך לדבר עמו ולא רצה לגלות עד שדחק עליו מאוד והגיד לו שיש לו מכתב שלוח ביחוד אלץ מהגר"א שמוסע לאה"ק וכזדעזע הבעה"ב הנגיד מאוד והפליד בו להראותו המכתב עכ"פ מבחון. ויחדר מאוד על המראה כאשר באה שנכתב עליו בלשון זה להרב איש אלקי מוהר"ר ליב ומיד הראה להליר מקום ישיבתו בבית ביסול היין שרף. וביקש ממנו שבהזרתו יבוא הביתה להגיד לו. איזה תשובה יתן לו. ויהי בשבוע אמר לו שלא נתן לו שום תשובה. רק כשבא ומלאו יושב אלל הסמור ביסול היי"ש ואומר תהלים ומסר לו את המכתב פתחו וקראו וישלכוהו באש. וכאשר התחיל הלייר להתחנן לפניו שאם לא יתן לו איזה תשובה יפסיד שכרו שלא יאמינו שמסר המכתב כראוי. אז ענהו אמור לקאים אשר שלחך שאין לריך ויותר לא אמר לו שום

דבר . ויהי אח"ז הנב"ב של ר' ליב היה דוחק עליו יום יום שיגלה לו ענין המכתב ולא רלה עד שהפחידו סיסירנו ממלאכתו ולא יהיה לו צמה להתפרנס אז הוכרח לגלות לו כי הגר"א דרשו שיסע עמו בלוחא חדא לארץ הקדושה והשיבו שאינו לריך כי גם הוא הגר"א ישוב מדרכו לחזרה ע"כ שמעתי מהרב הג"ל . (הרד"ל) וכן הצטיה הגאון ר"א לעשות פסקי הלכות מארבע טורים בדעה מכרעת ולכתוב רק דעה הישרה בעיני חכמתו . בראיות ברורות חזקות ועלומות שאין להשיב עליהם ואמר כמה שנים לפני פטירתו שאין לו רשות מן השמים . אמרו ראוי היה הגר"א שתשרה עליו שכינה כמשה רבינו אלא שאין הדור ראוי לכך . ובנסיעתו לארץ הקדושה נתנו לו כמה גבירים על הולאותיו . וכשחזר מדרכו מטעמו וכימוקו עמו אחר כך החזיר לכל אחד ואחד מעותיו : ומעם חזרתו שמעתי שהי' מפני שדעת רבינו ז"ל הי' להחמיר בענין חיוב מעשרות בפירות וכו' מדרבנן כדעת התוספתא וכפי שרלה הסב"ט בתשובתו הידועה להנהיג וכאשר נודע לו בדרך כי הרב בית יוסף החריס שלא ינהגו בחומרא זו רק יתנהגו בדעת הרמב"ם לפטור עד שיבא גואל לדק וכמבואר בריש תשובות ר' בללאל אשכנזי הוכרח לחזור מדרכו מפני זה . (אבל בש"ע שלו לא הכריע בביאורו הלכה כדבני מי בזה) הרד"ל . ואני שמעתי מירידי הרב מוה' יצחק בהרב המפורסים מ' זלמן רבי אורים ז"ל מוילנא כי שמע מאביו הלדיק שמעם אשר שב הגאון מנסיעתו לאה"ק הי' בגלל הנמלים על הספינה ושלל יוכל לאכול פת על שבת קודש כדן . ושמעתי מפי מו"ר הגאון מוה' אלי' זל"ל אב"ד דקאליש כי ברור לו ממעשים וכן מכי"ק כי הגאון נ"ע היה גילוף משה רבינו ע"ה כי ע"כ לא נתנו לו מן השמים לכנס לארץ ע"כ (הר"ב הלוי)

מעשה נורא מאברהם אבינו כאשר נמרוד הרשע השליך אות לאוי כשדים והשי"ת הצילו מכבשן האש .

העתקה מספר שבת מוסר בעל המחבר ספר מדרש תלפיות . וזה לשונו . וכדי שתראה מעלת השפלות הנני כותב לך מעלת אברהם אבינו ע"ה מה שהגיע לו עם נמרוד הרשע מיום הולדו עד שנתפרסם בעולם ועכ"ז לא נחגזה והשפיל עצמו עד שאמר ואנכי עפר ואפר . כ"ש כל אדם שאע"פ שיהיה חלף שנים ברוב גדולות לא יוכל להשיג אחד מני חלף מה שהשיג האדם הגדול בענקים אברהם הוא אברהם : אמרו חז"ל שקודם שנברא אברהם הי' נמרוד כופר באמונת האל יתברך וסי' מתגלה בעלמו ואומר שהוא חלוב ואנשי צאצא המדמונים היו

מעשיות מהגדולים והצדיקים

עובדים ומשפחיים לו. והיה זה המלך פוכן וחכם וראה בחכמת הכוכבים. שילד אדם בימיו ויפמוד כנגדו להכחישו מאמונתו ולנלחו. יתחד חרדה גדולה. ומפחדו מה עשה. שלח אחר השמים והפחות שלו והגיד להם הדבר. ואמר להם מה תיעלמו לפשות בזה הילד שעתיד לבא. אמרו לו העלה שאנו מסכימים על זה שתבנה בית גדול ותשים אומר בפתחי ותכריז בכל מלכותך שכל הנשים שהן מעוברות שיבואו לשם ואחרי בואם יבואו ג"כ החיות והיו אללם לשמור עד זמן לדתם. ויבוא האשה ללדת יראו אם בן הוא ישמעהו על בטנה ואם בת היא ותיה ותתן מתנות לאמה ותלבישנה בגדי מלכות ותקרא לפניה ככה יעשה לאשה אשר תלד בה. ויהי בשמעו פלגת שמה שמחה גדולה עד מאוד. והכריז בכל מדינות מלכותו שיבואו כל האומנים. לבנות בית גדול למלך. גבהו שטים אמה. ורחבו שמונים אמה. ואחר כלות לבנות הבית הכריז שיבואו כל הנשים המעוברות לבית ההוא להיות שם עד שתלדנה שם. והפקיד פקידים להביאם לשם. גם הפקיד על הבית שומרים לשמור את הפתח לבלתי ילכו חולה. גם הפקיד עליהם נשים מולדת להולידן וגזר עליהן שהבן היולד ישחמו אותו על חזה אמו. וסילרם הבת ילכשו את אמה בגדי שם משי ורקמה. ויוליאה משם ויעשו לה כבוד הרבה כי בן לזה המלך ויוליכה לביתה בכבוד.

אמר המגיד שנהרגו על הדבר הזה יותר משבעים אלף זכרים. וכראות מלאכי מעלה הריגת אלו הילדים אמרו לפני הקב"ה רבש"ע הלא ראית מה עשה הרשע הכופר נמרוד בן כנען אשר הרג כמה וכמה אלפי אלפים ילדים ושפך דמם ארלה. על לא חמס בכפיהם. אמר להם מלאכים קדושים ידעתי וראיתי כי לא חנוס ולא אישן ורואה אני ויודע הנספחות והנגלות. אבל אחס תראו מה אעשה לרשע הכופר הזה. כי אשים ידי עליו עליו ליסרו. אמר המגיד. שבזמן ההוא הלכה האשה אמתלאה בת כרנבו אם אברהם עליו השלום. ולקחו איש. תרח שמו. ותהר ממנו. ויהי כמשלוש חדשים ותגדל בטנה ופניה מוריקים אמר לה תרח בעלה מה לך אשתו פניך מוריקות ובטנך גדולה אמרה לו האשה שכל שנה ושנה אירע לי זה בחולה שיאמרו לו קיללני (ראם הייסט חיינע וואסער זיכט קראנקהייט וואס דער באך איז אנגישוואלן אין דאס פנים איז גרין) אמר תרח. הראני בטנך שנראה לי שאת מעוברת. ואם כך הוא אין ראוי לעבוד את מלות אלהינו נמרוד. תרח שם ידו על בטנה. עשה לה הקב"ה גם והלך הילד למעלה תחת החזה. ופספס בידו ולא מלא שום דבר. אמר לה דקס מה שאמרת.

ולא נראה הדבר לא נודע עד שנשלמו חדשי הולד. ומרוב פחדה ילדה
מן העיר והלכה דרך המדבר קרוב לנהר אחד ומלאה שם מערה גדולה
וגכנסה לשם. ולמחר אחוזה בבלי לידה וסלד בן ותראה את המערה
כולה מאירה כשמש מאור פני הילד, ושמחה שמחה גדולה. והוא היה
אברהם אבינו ע"ה ופתחה פיה ותאמר אוי שילדתיך בזמן הזה. המלך
נמרוד הרג בעצורך שבעים אלף זכרים ואני אפחד עליך מאוד שאם
ידע צד יהרגוך. ועל זה יוסף טוב שהמות במערה הזאת ולא יראוך
עיני שחוט על החזה שלי. ולקחה מלביש אחד אשר עליה והלבישה
אותו ועזבתו במערה. ואמרה. יהי אלהיך עמך לא ירפך ולא יעזבך.
והלכה לדרכה. אמר המגיד שאברהם אע"ה בעורו במערה ילד קטן
ולא הי' מינקת שתיקוהו. בכה. ושמע הקב"ה בכייתו ושלח הקב"ה
לגבריאל המלאך להחיות אותו ולתת לו חלב. כי היה מולא לו חלב
מאלצו הימין והוא הי' יונק ממנו. עד שהיה אברהם עשרה ימים.
והתחיל ללכת בדרך וילא ממערה וילך על שפת הנהר. וכשבא השמש
וילאו הכוכבים אמר אלו הן האלהים. אח"כ כשעלה עמוד השחר לא
ראה הכוכבים אמר לא אעבוד את אלו כי אינם אלהים. אח"כ ראה
השמש אמר זה אלי ואנוהו. וכשבא השמש אמר אין זה אלוה. ראה
הירח אמר זה אלי ואטבוד אותו. כשהחשיך אמר אין זה אלוה. יש
לם מיניע. עודנו מדבר והנה בא המלאך גבריאל ואמר שלום עליך
אברהם א"ל עליך שלום. א"ל אני גבריאל המלאך שליח מן הקב"ה.
בשעה שהיא הלך אברהם למעיין שמלא שם ורחץ פניו ורגליו והתפלל שם
לאל יתברך בכריעה והשתחויה. אמר המגיד אמתלאה בן כרנבו אם אברהם
אבינו ע"ה זכרה אותו ובכתה בכיה גדולה וילתה מן העיר לבקש את
בנה במערה שעזבתו שמה. ולא מלאה אותו. והרבחה לבכות עוד עליו
והיתה אומרת אוי לי כי ילדתיך לטרף לחיות השדה לדובים או
לחריות או לזאבים והיתה הולכת על שפת הנהר ומלאה את בנה ולא
ידעתי כי הי' גדול מאוד בקומה. אמרה לו שלום עליך והשיב לה
עליך שלום. מה את הולכת באלו המדברות אמר אברהם אליה. אמרה
לו אני ילדתי מן העיר לבקש את בני אמר לה אברהם. ובך מי
הביאו הנה אמרה לו הייתי הרה מתרת אישי ובזמן הלידה פחדתי על
בני שהי' צבטני שלא יהרגנו נמרוד בן כנען כמו שהרג מספר שבעים
אלף זכרים. ובאתי אל המערה אחת בזה הנהר ואחזני לורי לידה
וילדתיהו ויעזבתיהו במערה והלכתי לביתי. וצחה באתי לבקשו ולא
מלאתיו. אמר לה אברהם אלו הדברים שאמרה שעזבת ילד. כמה

ימים יש לו אמרה לו עשרים יום אמר לה וכי יש בעולם אשה אשר תעזוב את בנה קטן ומדבר לבדו. והבא לבקשהו אחר עשרים יום. אמרה היא אולי יחנן האל. אמר לה אני בןך אברהם שצאת לזרם הנהר בעבורו. אמרה לו בני גדלת מאוד כ"כ והלכת על רגליך ודברת בפך. וכל זה בעשרים יום אמר לה. כן שידע לך אמי שיש בעולם אל גדול וכורא חי וקים רואה ואינו נראה והוא בשמים ומלא כל הארץ כבודו. אמרה לו בני וכי יש אל אחר מבלעדי נמרוד. אמר לה כן אמי. אלהי השמים ואלהי הארץ ואלהי נמרוד בן כנען וע"כ חלכי לנמרוד ותודיע אותו כזה הדבר. אם אברהם הלכה לעיר ואמרה לאישה תרח איך מלאה את בנה. ותרח היה שר וגדול בבית המלך נמרוד. והלך לבירה (היא חצר המלך) מקום אשר המלך שם והשתחוה למלך ופניו ארלה. ובזמן ההוא כל המשתחוה למלך לא היו מרים ראשו עד שיאמר לו המלך תרום ראשך. אמר לו המלך הרם ראשך ושאל חפזך. אל תרח. יחי אדוני המלך. ובאתי לבשר אותך מה שראית בחכמת הכוכבים שיוולד ילד במלכותך שיפסיד אמונתך והרגת בעבורו שבעים אלף זכרים. אבשרך שהוא בני ואמו היתה הרה ולא ידעתי בהריגה כי אמרה לו חולה הייתי מחולי קולנני (וואסער זיכט) ובקשתי בטנה ולא מלאתי שום צובר ויהי כאשר נשלמו חדשי הריונה הלכה מן העיר לנהר ומלאה שם מערה ותלד שם ועצבה אותו לחיות השדה ואחר עשרים יום מהולדה הלכה אליו ומלאהו מהלך על שפת הנהר ומדבר כאדם גדול. ואומר שיש אליקים בשמים רואה ואינו נראה אחד ואין שני לו. וכשמוע נמרוד אלו הדברים חרד חרדה גדולה עד מאוד ויאמר ליועזריו ושריו מה לעשות מזה הילד אמרו השרים לנמרוד מלכנו ואלהינו כינר תפחד מילד קטן ויש בכל מלכותך אלף אלפי אלפים שרים. שרי אלפים ושרי מאות ושרי חמשים ושרי עשרות. ושוטרים אין מספר. הקטן שבשרים ילך ויביאנו וישימנו בבית הסוהר אמר להם המלך נמרוד. הראיתם מימיכם ילד מעשרים יום הולך על רגליו מדבר בפיו. ובלשונו מבשר ואומר שיש אלהים בשמים אחד ואין שני לו. והוא רואה ואינו נראה. אמר המגיד שכל השרים שהיו שמה חממו תמיה גדולה מאלו הדברים ובין כך ובין כך בא השמן בדמות אדם לבוש משי שחור והלך והשתחוה לפני המלך נמרוד עד שאמר לו המלך הרם ראשך ושאל חפזך. אמר לו השמן. מה אתה דואג וכולכם תמהים מילד קטן אחר אינך עולה מה לעשות. אמר לו המלך מה עליך אמר לו תפתח תולדות כלי מלחמה ותתן לכל השרים והסגנים והפחות ולכל אנשי המלחמה

ותשלחם אליו שיבא לעבוד אתך ויהי' תחת ירך . אמר המגיד . שזה המלך לכל השרים ולכל אנשי המלחמה שיבואו ויקחו כלי זין מאולרות המלך וילכו להביא לאברהם . וכראות אברהם אבינו שבאו אליו עם רב אחזהו רעדה ופחד גדול מפניהם וילעק לאלהי השמים שיילכו מידם כי הוא המליל פני מחזק ממנו ואתה תלילנו מידם . וישמע אלהים את לעקתו וירא את דמעותיו וישלח לו את מלאך גבריאל להליל אותו מידם . אמר לו המלאך מה לך אברהם ומה אתה בוכה א"ל פחדתי מהאנשים האלו הבאים עלי לסרגני א"ל המלאך לא תירא ולא תפחד כי האלהים עמך והוא ילילך מכף כל אויבך . אמר המגיד . שהקב"ה צוה לגבריאל שישים ענן וערפל בינו וביניהם . כראותם הענן והחושך והערפל פחדו ושבו אל נמרוד מלכם ואמרה לו נסעה ונלכה ממלכות זה . וכשמוע המלך כך . נהן מעות לכל שריו ועבדיו ונסעו משם למדינת צבל . ויהי אחרי כוסעם ויאמר אלהים לגבריאל לך המורד לאברהם שילך אחרי האויב נמרוד לצבל אמר לו אברהם . אין לי גידה לדרך . ולא סוס לרכוב עליו . ולא אנשי חיל לעשות עמו מלחמה א"ל גבריאל המלאך אין אתה לריך לשום דבר . לא לגידה לדרך . ולא לסוס נרכיב עליו ולא אנשי חיל לעשות עמו מלחמה ולא רכב וגם פרשים . כי על כתפי תרכב ואני אשיאך ואגיטך עד צבל . ויקח המלאך לאברהם וירכיבם על כתפיו והמלאך גבריאל הלך עם אברהם בהרף עין . באותה שעה מלא עלמו בשערי מדינות צבל . וא"ל המלאך הכנס למדינה ותקרא בקול גדול ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד אחר . אחד ואין שני לו . אין לו דמות הגוף ואינו גוף הוא אלהי השמים ואלהי נמרוד . העידו כולם אנשים ונשים וטף על זה שהוא אמת וגם העידו שאני אברהם פחדו גאמן ביתו . ויהי הוא אברהם הולך בשוקים וברחובות ומכריו . מלא אביו ואמו וגם מלא למלאך גבריאל . א"ל המלאך . אברהם תאמר לאביך ולאמך שיאמינו גם הם ויעידו בזה שאתה מכריו שה' הוא האלהים אין עוד מלבדו . ויהי כשמוע אברהם את דבר המלאך אמר לאביו ולאמו . אחס עובדים לאדם כמוהם והסתחוו אליו לדמות דמות נמרוד . הלא ידעתם כי יש לו פה ולא ידבר עין ולא יראה אוזן ולא ישמע ולא ילך ברגליו ולא יש בו חושל לא לעלמו ולא לאחרים . ויהי כשמוע תרת את דבריו לקח אותו בדברים והביאו אל ביתו . ויספר אברהם לאביו כל המאורע . שביום אחד בא לכאן על כתפי המלאך גבריאל . תרח הלך אלל נמרוד וא"ל חדע אדוני המלך שהנער בני אשר הייף בורח מפניו הנה בא

מעשות מהגדולים והצדיקים 177

הנה ושאלתיו כמה ימים יש שהוא הולך בזה הדרך אל אמש נסעתי משם והיום הגעתי הנה. ויהי בשמעו ככה ויחרד המלך חרדה גדולה מאוד ויאמר לפני כל השרים והיועלים והחזמים להביא לו עלה על זה הילד מה לעשות עמו. ויענו לו השרים כולם בפה אחד. יחי המלך נמרוד לעולם. המלך ילוח לכרוז. שיכריזו בכל המדינה משחה ושמהה שבטת ימים וכל איש ישמח בביתו וילבש וילא בכל מיני לבושים שמח וטוב לב. וישבי בהדרים משכיות אבן. ושיהי' כל המדינה להלה ושמהה וגם תעשה משחה בחצר בית המלך החילונה והפנימית ובכל מדינות מלכותך ועולם יכלתך הגדול ויבא כל האדם ויעבד אותך. ויאמר המלך לעשות כן ותתן דת בצבל בשווקים וברחובות וילבשו כולם כלי יופי ויתקנו אותם בכל לבושי שש ומשי ורקמה וכל מיני משכיות כסף איש איש כאשר תשיג ידיו. ויעשו כן. ויהי אחרי כן כשבת המלך נמרוד על כסא מלכותו שלה אחרי אברהם. ויבא אליו ואביו תרח עמו ויעבור אברהם לפני הפחות והסגנים עד שהגיע לכסא המלך אשר הוא יושב עליו. ויתפוש אברהם בכסא המלך נמרוד והגיע אותו עם הכסא ויקרא אברהם בקול גדול כדברים האלה. או נמרוד הנגעל והכופר בעקר. וכופר באל חי וקיס נורא וקדוש. ובאברהם עבדו נאמן ביתו. פתה אתה נמרוד תעיד ותאמר כמוני. שא' הוא האלקים. אחד ואין שני לו. ואינו גוף. והוא חי. לא ימות. לא ינוס ולא יישן. ותעיד על עצמך ותאמין שאני אברהם עבדו. והקב"ה ברא את כל העולם. כדי שיאמינו בו. וישא נמרוד את קולו ויאמר אליו הדברים כאשר נלטה מפי אברהם לאמור. והנה הדמותים והפסילים שהיו שם עומדים. נפלו על פניהם. וכראות המלך והשרים במפלגתם. וכאשר שטעו קול לעקת אברהם נפלו כולם על פניהם ארצה עם מלכם נמרוד וימס לבו ונשאר כמו שתי שעות וחלי שעה ארצה וימס לבו בקרבנו גם פרחו נשמתו ממנו ואחר שתיים וחלי שעות שב רוחו ונשמתו אל גופו ויקץ משנתו. ויאמר המלך נמרוד. הקולך זה אברהם אוי קול אלקים ויאמר אברהם אליו. קול זה קול צריה קטנה מכל צריות שברא הקב"ה בשעה שהוא אמר המלך נמרוד באמת אלהיך אברהם אלוה גדול וחזק מלך מלכי המלכים ואמר נמרוד לתרח אביו שישא את בנו ויסר מעליו וילך לעירו. וילכו שניהם יחדו אברהם ותרח אביו לעירם ויהי אחרי כן ויגדל אברהם עד שהי' כבן עשרים שנה ותרח אביו חולה ויאמר תרח אל בנו הרן ואברהם בחיכס בני תמכרו לי אליו השני דמותים שאין לי מעות להולאות. הלך הרן ומכר את הדמות והביא מעות להולאות אביו וילך

הצרכים ויקח שני דמותים אחרים למכרם ושם חבל על גרונם ולוארם
 ופניהם ארלה והוא ה' סוהב אותם ולועק ואומר מי הוא זה שיקנה
 דמות שאין בו תועלת לא לעצמו ולא למי שיקנה לעובדו. וגם יש לו
 פה ולא ידבר. עין ולא יראה. רגלים ולא ילך. אוזן ולא ישמע. וכשמוע
 אנשי המדינה את דברי הצרכים תמהו עד מאוד. ואצרכים הולך וצא
 ופגע וזקנה אחת. ותאמר לו בחייך אצרכים תבחר לי דמות אחר וטוב
 מאוד וגדול לעבדו ולאחזבו. אמר לה הצרכים. זקנה אינו יודע צרכים
 תועלת לא בגדול ולא בקטן לא לעצמו ולא לאחרים. ויאמר אצרכים
 אל הזקנה. והדמות הגדול אשר לקחתי מאחי הריני לעבדו היכן הלך.
 אמרה לו באו גנבים כלילם הריא וגנבו את הדמות צעודי בבית המרחץ.
 ויאמר אצרכים אל הזקנה. א"כ כיצד תעבדו לדמות כזה כי אף לעצמו
 לא הילל מן הגנבים כש"כ איך יליל לאחרים מרעתם ולך הזקנה השומה.
 וכיצד תאמר שהדמות שעבדת שהוא חלום. אם חלום הוא למה לא
 הילל את עצמו מיד הגנבים. אלא שהוא דמות שאין בו תועלת לא
 לעצמו ולא למי שיעבד אותו. אמרה לו הזקנה. א"כ אצרכים כדברך
 למי תעבד ויאמר אצרכים. תעבדו לאלהי האלהים ואדוני האדונים
 בורא שמים וארץ. את הים וכל אשר בו. והוא אלהי נמרוד ואלהי
 מוזרח ומערב דרום לפון. ומי הוא נמרוד הכלב אשר יעשה את עצמו
 לאלוה לעבדו אותו אמרה חזקיה מכאן ולהלן לא תעבד כ"א אלהיך
 אלהי אצרכים ותאמר עוד הזקנה לאצרכים. ואם תעבדו לאלהיך מה
 תועלת יהי' לי אמר לה מה שנגנב ממך ישוב לך וגם תליל כפסך
 מגיהנם. אמרה הזקנה מה אומר כד' להליל את נפשי משחת אחר לה
 תאמר ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אחד ואין שני
 ממים ומחיה היא חי ולא יראה מות וגם אני אצרכים עבדו נאמן ביתו.
 אמרה הזקנה מכאן ולהלן אני אומרת כדברך. ואעיד על עצמו שה' הוא
 האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת ואחם אצרכים נביאו ואחמין
 בהש"ת וכך. אמר המגיד. הזקנה שבה צתשובה ונתחרטה על שעבדה
 את הדמות ואמרו שגם מלאה הגנבים והשיבו לה הגניבה וגם הדמות.
 וילאה מביתה וסברה אתו לנסרים. וילאה בשווקים וברחובות והיא
 לועקת ואומרת מי שרולה להליל כפשו משחת ויללית בכל מעשיו יעבד
 לאלהי אצרכים. אמר המגיד שהזקנה בכל יום היתה לועקת עד שהשיבה
 בתשובה אנשים וגוים הרבה שמע המלך שמועה זו שלח שליח אחריה
 והביאה לפניו. אמר המלך אלהי מה עשית כי שעות מאחרי עבודתי
 למה לא תעבד אותי. שאני אלהיך ואני ילדיך אף תמכתוך בימיני

השיבה האשה ואמרה חסה מן הכוזבים ואחיה כיפר בעיקר באל אחר ואין שני ואחיה אוכל מטובו. ותעבדו אל אחר ותכפור בו ובחורלו ובאברהם עבדו ויהי כשמוע המלך את דבריה לזה להרוג אותה. והרגו אותה. ופחד ורעב לבנו מדבריה ואמר אל עלמו ולא ידע מה יעשה עם אברהם שהפסיד אמונתו כי רוב המון העם האמינו באלהי אברהם וכראות השמים של המלך הוגין אשר בלבו ובשמים דבריו אמר לו קום מהרה והלכת אל המקום אשר היית הולך פעמים רבות ותכריו כל שבעת ימים יעשו אנשי המדינה משתה ויום טוב ושישימו עליהם כל החפצים ובגדי משי ורקמה ואבנים טובות ואבנים יקרות שוהם וישפה ודברים אחרים וכל כלי זהב וכסף ומאכל ומשתה וכל מיני מגדים. וכאשר יראה אברהם את גורל העושר ותוקף אנשי רוב המדינה ורוב עושרם. יבא לכונו חסד אמונתך ויהי כאשר שמע נמרוד השמועה משריו שמת שמחה גדולה העלה משריו. ולזה שיכריו אל כל אנשי המדינה ללכת אל המקום אשר היו רגילין לבא שם שנה בשנה בהגן והפרדם אשר עשה המלך. לטייל בו. ויביאו שם הדמוות ויעשו שם ימי משתה ושמחה ויו"ט יותר ממה שהיו רגילין מקודם. ויהי בחור ימי המשתה ויאמר המלך לחרת אבי אברהם להביא את בנו לראות את גדולתו ועושר כבוד מלכותו ורוב שריו ועבדיו. ויאמר הרת לבנו בני אברהם בא עמנו למועד המלך נמרוד אלהינו. אמר אברהם איני יכול ללאת לשם. אל תרח אל"כ תשב עם הדמוות עד בואינו משם ויעש כן. וילך תרח אל המשתה. ואברהם ישב בצית תרח אביו עם הדמוות ועם דמות המלך שהיו שם. וירא אברהם כי אביו תרח הלך לסעודת משתה המלך וגם ראה כי גם המלך הלך אל בית הועד אשר לו ויקח אברהם הגרזן בידו ובראותו את דמות המלך ודמוות אחרים אשר עוברים את דמות המלך ודמות המלך יושב ביניהם אז אמר אברהם ה' הוא האלקים וישליכם מעל כסאם ארלה ויך בהם מכה גדולה בגדול החל ובקטן כלה. לזה קטע את רגלו. ולזה כרת ראשו ולזה שבר ידו ולזה נקר עיניו וכולם נשברים וילא אברהם מהחדר. וישלמו ימי המשתה ויבא המלך לביתו קודם זה כששיבר אברהם את הדמוות שם הגרזן ביד הגדולה וכראות המלך את ללמיו שבורים אמר מי היה כאן ומי הוא אשר מלאו לבו לצשות כן ויענו כל העם בזכים ויאמרו אדוננו המלך חדע לך שאברהם ה' יושב אללם ושמענו שה' משבר להם. וילו המלך להביא את אברהם לפניו ויביאו אותו ויאמר המלך אל אברהם למה שברת

מעשות מחגדולים והצדיקים

אם אלהינו ויאמר אברהם אנכי לא שצדתי אברהם. הגדול שצדמותם
 שבר אוחם הלא תראה היות הגרון בידו. ואם לא תאמינו שאל ממנו
 והוא יגיד ובשומעו דבריו חרה לו עד מות ויאמר המלך להוליכו לבית
 הסוהר. וילך המלך אל שר בית הסוהר לבטלי תח לו פת לאכול ולא
 מים לשתי. אמר המגיד שאברהם אבינו ע"ה בעודו בבית הסוהר
 נשא עינו לשמים ויאמר ה' אלהי אתה יודע הנסתרות ואתה ידעת כי
 לא הנעתני ובאתי עד הנה אל בית הסוהר כ"א על עזרתך והקב"ה
 שמע את תפלתו ושלה לו המלאך גבריאל להושיעו מיד זה וא"ל שלום
 עליך אברהם אל חירא ואל תחת כי ה' אלהיך עמך. בצעה ההוא
 נראה לו מעיין מים חיים אחד ושפה מהן והביא לו המלאך כל מיני
 מאכל לאכול וישב עמו שם כדי ללוותו שנה תמימה. ויהי אחרי השנה
 ההיא באו שרי המלך ויועצו לאכול ולשתות עם המלך ויאמרו למלך
 לבנות לו חדר גדול ולהכנין בכל מדינתו שכל מי שהוא חפץ לעבוד
 בעבודת המלך שיביא אל הבית הזה עליוס הרבה עד שימלא כל המקום
 עליוס כה לפה ואח"כ יבעירו העליוס באש עד שתעלה השלהבת לשמים
 ותשליך בתוכו לאברהם ובזה יאמינו כך לעולם ולא תפסיד אמונתך.
 וישמח המלך מאוד על העלה הזאת היעולה שמחה גדולה וילך לכל
 פעם לאמור כל איש ואשה גער וזקן אשר בכל מדינות המלך יביאו
 עליוס אל הבית הזה הגדול. אשר בנה עד מלאות אותו. ויעשו כן
 כל העם וימחרו להביא את העליוס אלל הבית ההוא כי נתן להם זמן
 עד ארבעים יום. ובכל זאת אברהם עודנו בבית הסוהר וילך המלך
 לפעשות כבשן גדול בתוך הבית אשר בנה וידליקו את העליוס בתוכו
 והנה עלה השלהבת עד לשמים עד שכל העולם פחדו מרוב האש.
 המלך שלח אל שר בית הסוהר ויאמר לו תביא לי את איבי אברהם
 והשליכו בתוך זה הכבשן של אש. ויבא שר בית הסוהר לפני המלך
 להשתחוות לפניו. ויאמר לו אדוני המלך אין תשאל ממני אדם שזה לו
 עכשיו שנה תמימה שעמד בבית הסוהר ולא הביא לו שום אדם לא
 לחם ולא מים ולא שום מאכל בעולם. אמר לו המלך עכ"ז תלך
 לבית הסוהר ותלעק אליו אם ישיבך ואשליכו באש. ואם מת הוא
 יותר טוב ותקברו אותו ולא יזכר שמו לעד. שר בית הסוהר הלך
 לפתח הכור ויקרא בקול גדול וחזק אברהם אברהם אתה חי או מת
 ויען אותו אנכי חי. אמר לו מי נתן לך אכילה ושתייה עד הנה אמר
 לו האכילני והשקני מי שהוא יכול על כל הוא אלהי אלהים ואדוני
 האדונים עושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו וגם הוא אלהי

נמרוד ואלהי תרע אלהי כל העולם הוא זן ומפרנס לכל. רואה ואין נראה והוא בשמים ממעל ומלא כל מקום משגיח בכל הפרטים. ויהי כשמוע שר בית הסוהר דברי אברהם ויחנן גם הוא באלהי אברהם ויחמר אלהי אברהם הוא האלהים ואני אעיד על זה וגם אחת עבדו וגבולו צלחם. ונמרוד הוא מבקר. ויהי צלחמו כך. ויגידו למלך לאחור הנה שר בית הסוהר מעיד על אלהי אברהם שהוא אמת ואברהם עבדו אמת. ויתמה המלך. מיד וישלח המלך אחרי שר בית הסוהר. ויאמר לו מה לך שר בית הסוהר. איך כפרת בי ואמרתי שאלהי אברהם אמת וגם אברהם עבדו אמת אמר לו השר. שכן הוא האמת ואחרי המלך נמרוד כופר צלחמו. וכראות המלך את דברי שר בית הסוהר נתעלז אל לבו מאוד. וימלא חמה. וילך לפגוע באיש הזה להמיתו וילקח שר בית הסוהר בפגוע בו ויאמר ה' הוא האלקים הוא אלהי כל העולם. ואלהי נמרוד הכופר. אחד המגיד שהסייף לא ה' חיתך צלחמו ויותר שבי מכה בסייף ה' נשבר הסייף תמה המלך. וילך המלך להביא את אברהם ולהשליכו בתוך כבשן האש. הלך אחד מן השרים והביאו לפניו. ויאמר לו המלך השליכו לתוך האש הגדולה. ויקם להשליכו. ומלא אש מן הכבשן ומשרוף אותו. ויקם שר אחד מלפני נמרוד להשליך אותו באש וגם הוא נשרף וכל מי שה' לוקח אותו להשליכו באש. ה' האש שורף אותם עד שמתו רבים אין חקר ואין מספר. ויבא השטן בדמות איש וישתחוו לפני המלך. יאמר לו המלך מה לך לשאל ומה תרצה אמר לו איני רוצה להשליך את אברהם בתוך כבשן האש מצשה תחבולה. הנה לי עלים הרבה ומסמרות ומחלים ואני אעשה לך טראבוקי (ספינה קטנה רחב מלך אחד ולר מלך השנים) שממך תנוצתו תשליכו בתוך כבשן האש מרחוק ולא ישרף האש לאיש ההוא. וישמח המלך מאוד על העלה הזו וילך המלך לעשות כן ויעשו הטרבוקי ואחר אשר השלימו לעשות נסו בפני המלך שלשה פעמים עד שמרחוק השליכו בו אבנים בתוך האש והוא שנקרא טראבוקי ויקחו את אברהם וקשרו זרועי ידיו ורגליו בקשר חזק ושימו אותו בתוך הטרבוקי להשליכו כראות אברהם אביו ע"ה איך קשרו אותו נשא עיניו לשמים ואמר. ה' אלהי אחי רואה אשר הוא עושה בי הרשע הזה גם מלאכי מעלה אמרו לפני הקב"ה רבש"ע מלא כל הארץ כבודך הלא ראית מה עשה המלך נמרוד בעבדך וגיבאך אברהם אמר הקב"ה איך לא אדע ואכני יודע כל הנסמרות הכל אראה אני לכם נקמה נמרוד הכופר והליל הן אברהם עבדי

נאמן ביתי. אמר המגיד שהשטן בא אלל הצרהם בדמות אדם וא"ל
 הצרהם אם תרצה להנלל מאש נמרוד השתחוה אליו והאמין בו ויהי
 כשמוע הצרהם את דברי השטן ויאמר לו יגער ה' כך השטן נבזה
 ארור כופר. ויאל מלפניו ותבא אמו של הצרהם לנשק לבנה קודם
 שיסליכו אותו לכבשן האש. ותאמר לו. בני השתחוה לנמרוד ותכנס
 אחת אמונתו ותנלל מפכשן האש. אמר הצרהם אמי אמי חלכי מעלי
 ודחה אותה מעליי אמר לה אש נמרוד תכבה אותו המים חבל אש
 חלקי לעד לעולם אינו מכבה ומים לא יוכלו לכבותו וכששמעה דבריו
 דברי לדיקים אמרה לו האלהים אשר אתה עובד הוא יוליך מאש
 נמרוד. ויהי אח"כ וישמו אותו בכף המראבוקי להשליך אותו בתוך
 הכבשן ומלאכי השרת בקשו רחמים מלפני הקב"ה לרדת להצילו מאש
 נמרוד ויבא אליו המלאך גבריאל ויאמר לו מה הצרהם האליך מזה
 האש אמר לו הצרהם. האלהים אשר אני בוטח בו אלהי שמים וארץ
 הוא יילני וכראות הקב"ה כוונתו הטובה פני אליו ברחמים ואמר
 לאש תהא קרה ושלוה על עבדי הצרהם :

אמר המגיד שהאש נכבה בלא מים והעצים הלינו לין וכלת
 הוליו פירות כל עץ נתן פריו ושכ הכבשן כמו גנת ביתן המלך
 והמלאכים יושבים עם הצרהם בתוכו ויפן המלך וירא את הגן ואח
 המלאכים יושבים עם הצרהם בתוך הגן ויאמר לאצרהם כשוף גדול
 אתה יודע שהאש אינו שולטות כך ולא עוד שאתה מראה לעם שאתה
 בתוך גינת ביתן ויענו כל שרי נמרוד יחדיו למלך לא אדונו אין זה
 כשוף כי אם יכולת אלהי גדול אלהי הצרהם ואין אלוה אחר מזלטרן
 ואנחנו מעידים על זה וגם שאצרהם עבדו באמת ויאמינו בשעה ההיא
 כל שרי נמרוד וכל עמו בה' אלהי הצרהם ויאמרו ה' הוא האלהים
 בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד. עכ"ל. הרי עיניך הרואות
 מעלת הצרהם אבינו ע"ה עד שקראו הקב"ה אוהבי דכתיב ורע
 הצרהם אוהבי ועכ"ז לא נחגאה היש בכל צאי עולם שיוכל להחגאה
 כמוהו ועכ"ז השפיל א"ע עד עפר ואמר אנכו עפר ואפר. אמר
 המעתיק אם כי כבר נכתב המעשה הלזו בספר שבט מוסר אך צעו"ס
 מי יקח לו פגאי לסיים ספר שבט מוסר עד שיבא אל המעשה למען
 שיראה גדולת הבורא עולם. ע"כ העתקתי המעשה הלזו ומלום
 להדפיסה בדרך מיוחד. למען שיוכל כל צדיק נש ללמוד המעשה ויקח
 מוסר גדול ממנה וישליך את הגדלות אחרי גוו ויקח לו מדת השפלות.
 ומלום מן המובחר ללמוד המעשה הלזו מלעסוק בראמאנען או בספרי

מעשות מהגדולים והצדיקים כז 55

תנאים מן מעשיות כאלה יכולין ללמוד מדות טובות ולבחור לו מדת השפלות כמו אברהם אבינו עליו השלום. ז"ע ועכ"ל עד עולם אמן סלה :

מעשה נפלאה מהגאון מוה' אלי' מוילנא זצ"ל

סיפר לי הרב מוה' י"ל מ"מ דסלאנים (נעמה"ח אפיקי יהודה מ"ס טהורים חיי ה"ס. שפה ברורה שגרפסו) שבהיות רבינו הגאון מוילנא ז"ל בגולה הגיע ערב הפסח לעיר זאלקאווי (הסמוכה למקום מולדת הרב מהר"ר ז"ל) ובא אל הרב אב"ד דש"ס (וכמדומה לי שאמר שהיה אז הרב מוהר"ר מרדכי זאב ז"ל) ובקש על נפשו שיקבלו על ימי החג הפסח. וישאל לו הרב מה זה חפצת בני צי יותר מבאחרים והשיב לו. כי אלל אדוני ודאי מלא וכל מילי דפסחא מהודרים בהכשר כראוי לגברא רבא דכותי ונענה לבקשאו וקיבלו :

ובלילה כשהכינו לסדר שאלו הרב אם ירצה לעשות הסדר לעצמו או יפיק רצונו בזה. ויען רבינו אם לפניכם הגון כבר אמרו רז"ל כל מה שאומר בעה"ב עשה וכו'. וכאשר ראה הרב שרבינו עושה שינוים הרבה ממנהג שנהגו מכבר כגון שני מנות כ"ד הרי"ף וש"ד הרבה. היה זה לזרא בעיניו. שא"ש בחיר בשנים כשנים עשר ימים ידו לשנות מהמנהגים הקבועים מימי קדם וכשברא בשחרית לבית המדרש סיפר וקיבל על זה. לפני לומדי העיר. וגמנו וגמרו שמהרחוי שינסהו הרב בלימודו אם הוא גדול בהורה או יניחו לו ואם לאו אז יענישוהו על דמות רוחא דנקטא ליה. לשנות מנהג הראשונים ובסעודת הלהרים דחק עליו הרב שיאמר איזה חידושי תורה ולא נענה ליה. אז אל הרב הנה אני אגיד לך חידושי תורה אך אם יש בנך להבין הדברים וינענע בראשו הן. והגיד הרב לפניו חידוש פלפול בחריפות כדרך הרבנים במקומות ההם בזמן ההוא. וחשב שודאי ישוב רבינו דבר מה. כמושא ונותן על דבריו. אך כאשר ראה כי לא פלה פיו לדבר אף דיבור אחד בזה. אז חרה אפו ויאמר לו אולי אינך מבין עדיין. אזי אטרית לחזור ולשנות לך הדברים ויענהו רבינו למה לאדוני לטרוח הנה אני אחזיר ואשנה הדברים לפני אדוני וגקיע רבינו וכדרכו דרך קצרה כל תומרא מתנייתא של דרשת הרב ואף שלא חידש בה רבינו כלום בכ"ז הבין הרב ממה שכרגע קלט בגפה ברורה שלו חמלית כל פילפולו החריף וכללו במלות מועטים מחזיק את המרובה שודאי אדם גדול הוא. ומאז רפתה רוחו מעליו ונהג בו כבוד והיה אללו כל ימי פסח ובמולאי הפסח בהשכמה פלך רבינו לדרכו. ועזב בחדר

פסח. על השולחן מעות עם רשומה תשלומי מזונותיו בחג הפסח
אלל הרב (הרד"ל) :

קורות ימי חייו של רבינו הגאון מווילנא זצ"ל

באור בוקר יזרח שמש כן זרח אור עולם והארץ האירה מכבוד גאון
קדוש ישראל. ביום שלישי ראשון לחג הפסח שנת שלח לכם
אליהו הוא שנת חמשת אלפים ארבע מאות ושמונים לב"ע ילד יולד
בן ניתן להרב הגדול הצדיק ר' שלמה זלמן מווילנא אשר ילדה לו אשתו
הצדקנית מרת טריינע מעיר סעלץ הסמוכה לק"ק צריסק דליטא
ויקראו שמו אליהו. וילא חוטר מגזע הגאון מוהר"ר משה רבקהס
מווילנא בעל המחבר באר הגולה. ונלד משורש הגאון הנפלא אור
ישראל וקדושו מהר"ר משה קרעמער אב"ד ור"מ דק"ק ווילנא נודע
שמו לתפארה רבנים גאונים ומפורסמים שמו אותו עליהם אלוף לראש
מיום הולדו שם אותותיו אותות כי יהיה לאור עולם משוש דור ודור
זו תואר פניו כמלאך ה' לבאות כולו מחמדים יפה תואר וטוב רואי
ר איו מעורריו התענגו בו חכמת אדם חזיר פניו גם במעליו התכבד
נער כי הוא יקים עול תורה יגלה עמוקות ישיב נפשות שוקקות גם
באיים רחוקות קדושתו ופרישותו הולך וגדול וטוב מיום ליום. רק
עד ששה שנים למד אלל רב ומאז קול ה' לעיר יקרא באזני מבחר
הנבונים הביטו בעינא פקחא על הנער הזה בולינא דנהורא פה מפיק
מרגליות. במושב זקנים שפתותיו שושנים. בהיותו ששה שנים וחלי דרש
בבית הכנסת חילוק אשר למדו אביו ובסעודה שלישית של שבת הביאו
לפני הגאון ר' העשיל אב"ד דק"ק ווילנא וינסחו אס יכול להגיד כזאת
מלבו ולחדש מדעתו ויחן לו שעה אחת להתבונן והראה נפלאות כי
הקשה עוד קושיות הוא מוסיב והוא מפרק כולם בסגנון אחד. הגדולים
אשר ישבו לפניו המה ראו כן תמהו רון אחזתם לחבוק ולנשקו אחרי
שמעו כל זאת אמרו אין נבון וחכם כמוהו :

והיה אז בעיר ווילנא הגאון מוהר"ר אברהם קאלענעלענבאגטן האב"ד
האב"ד דק"ק צריסק דליטא בבית חיתנו הגביר הכדיב ר' יוסף
צ"ר אליהו פטקעס מגדולי נכדי עיר ווילנא וכל תלמידיו לוקחי בנותיו
היו גדולי הדור ויכרה להם הגביר חותנו כירה גדולה וגם הגאון מוה"ר
העשיל האב"ד דווילנא וגם הרב הגאון ר' שלמה זלמן עם בנו ינוקא
קדישא הנעלה הנ"ל נקראו שמה ויתפלא הגאון מוהר"ר אברהם
קאלענעלענבאגטן על עולם גדולת הבן יקר הזה. ויאמר לאבי דייק
זה תנה נא על ידי אח בנך בן חכם זה ואני אכלכלהו. ואני אשא די

מחסורו. והרב ר' שלמה זלמן הנ"ל רד' אז עשר מעלות ממעורו. ויחל אביו לחתו לו. והוא הוצילו עמו לק"ק קידאן לבית אביו הגאון מוהר"ר דוד קאלענעלענצאגען האב"ד בק"ק קידאן והגליל בן הגאון הנשגב מוה' יחזקאל קאלענעלענצאגען אב"ד דק"ק האמבורג, אלכונא וואלנזבאך בעהמ"ח שו"ת כנסת יחזקאל ושמה למד אז כרבע שנה מהגאון מפורסם מוה' משה ז"ל בעהמ"ח פני משה על הירושלמי ומאז חדל לקחת לקח מפי מורים וכסוב הגאון בעל פני משה מאמסטרדאם אחר הדפים חבורו שמה ויחן פני העיר ויילנא ונחאכסן בבית הגביר ר' אליהו פעטעלעס. קיבל אז הגאון פניו וכבוד גדול עשה לו :

בהיותו בן שמונה שנים העמיק שאלה בלמוד לבנת ספיר החכמה להבין אמרי בינה אגדת חז"ל שבאו במשל ומליצה כללי חכמי האמת היו אור לנתיבותיו וכל דרכיו שלום בלי שום לחץ ודחק :

בהיותו בן חשעה שנים ויהיו ידיו רב לו. במקרא במשנה בגמרא וישבע מספרות דבריהן גם מדרשי אגדות לומדות אחריהן. בדברים החמורים בשיטת הש"ס והפוסקים ושו"ת ומפרשי קדמונים ואחרונים דעת מבינתו ישחק לו למי שיח סודות הנעלמות מכל נמלא הוא בספר עץ חיים אס חסום הוא מעין כל חי ה' יראה לו והשיג ללמוד ספרים צנגלה וננסתר ולמד כל כחיו עץ החיים בחי' שנה מה' היתה לו. בהיותו בן עשר שנים היה לו חבר מובהק דבוק מאת הרב ר' אריה ליב אב"ד דקעטערנאוויץ והי' עמית אהו בגפ"ת הקימו להם משמירת לכולם עתים סדורות. רק כמה שעות ביום שם לו לצדנה מטמון אמונה ללמוד תולדות מקור הבינה כל חלקי הזהר וספר פרד"ס וכתבי האר"י ז"ל שם ידו הדק ושם יעדה לו לצדו בלי חצר. ובשעה חדשים עבר משער על שער כל ביאור הזהר ופרשי אור שכלו להאיר על מכונה לבוא לנקודה הראשונה כי ידע אלהים :

בהיותו בן אחד עשר שנים אז כל תהלה לעומתו מנרעת וכל מחי החכמה והדעת נלאו לשער בבינה מכרעת. רוח שכל אשר כמעין נוצעת. ביום שמחת לבו הוא ליל שמחת תורה זכור תזכור עליו נפשו. כי מזמן ידוע ומעת קבוע נדרה נפשה ללמוד מס' זבחים ומנחות ולסיים בשמחת תורה. ועדיין לא החל מלאכתו כי כל השנה הפילו מעיינות שכלו. בגפ"ת בארבעה סדרים הראשונים. ובפוסקים ראשונים ואחרונים. אז דלג ברוצ עוז אהבת ה' ותפקחנה עינו כל הלילה ההיא וילן שם איש טוב ומעולה מופת הדור חו"ב חכם מרשים המנוח מוה' מיכל ז"ל מראשנאווי הקיץ בחגות הלילה. וישאל על

העלם אים איפה הוא העלם. ויבא החדרה. אין זה כי אם ציט
אלקים שמה מלאו עוסק בתורה. הורה והדרה במס' זכאים בדף
חמישים ור' מיכל בראותו את אלה בא למולו והרים את קולו. בשתי
שעית למדת חמישים דפוס משטות חמורות בלי ספק הים טעם כבדיר
תלמות. ויבא לנסותו בחידות. במקומות הקשות בגמס"ת באלות חמישים
דפוס ויענהו על כל דברים הקשים לכל חפצו דפוסים בכמה פנים
ככה נסוהו עשר מונים. אז אמר ר' מיכל בלבו מדבטחני בזה שאורו
תהיה לכל יושבי ארמה הלא מנוגה נגדו צנעוריו חפרה הלכנה ובושה
החנה וישב לפנות בוקר וימלאהו שהחל מס' מנחות ולמד יומיו מהחני
ויאמר בלבו מי יוכל למלאו עד תכלית חפצך ודבר בלבו דבר כפעם
בפעם היאמן קלות המרון בלימודו ויחל לנסהו עוד הפעם במקומות
הקשים שהחני ההוא שלמד באלות הלילה ומלאהו יותר מכדי מדתו
בעומק התריפות יותר מכדי שיעור ויגזור אומר אין זה כי אם מברואי
ברק כי כל הוויות דאביי ורבא הוא מפרק. ויברכהו ויאמר שמעך
יבורך בסוד ישרים ועדה והוא לא שקט עד השלים נדרו וסיים מס'
זכאים ומנחות קודם תפלת השחר. ויתפלל עם הנכבד ברוז עליונות
ועליונות נפשו ושמה בשמחת תורה :

בהיותו בן י"ב שנים לא נודע כי באו כל שבע החכמות בקרבו בתכלית
הדקות והאמת. זקנים שבאלותו הדור דייקים עושי רלונו אדירי
התורה בחרו בזקנותם ללמוד קידוש החודש להרמב"ם ז"ל עם מפרשיו
כי ידעו כמה יועיל זה הלימוד הנפלא להרבה עינים התעסקו בזה
חלי שנה. אז ראו הליכותיך אלהים המה לו לעשות להם כדורים
לידע תנועות הכוכבים דבוקיהם וניעודיהם ושימושיהם וזמני חזרתם
תלילה. ואל מעמד כל אחד מהם בכל מול ומול ואל זמני שקיעתם
ועליותם. ויהי החודש אז נתאספו ויוועדו יחדיו וכל אחד כדורו בידו
ושלחו פארותיהם על פני חלקי העיון וילאו מאלטגנינותם ולא יכלו לכוון
כוכבים במסילותם כי האומן טעשה את הכדורים לא הביט את התנועות
אשר יהיה באחרונה מקולר השנתו ומעצדה התיא הקשה לא כיון
הקוטבים והמופקים. אשר בלעדיהן עמודי החכמה ירופפו ויתדותיו גם
גם אדניו יתפללון ואיזה ימים טרם התוועדו הוא היה כבן שמונה
שנים כבואו לאכול סעודת להרים. טרם יתבשלון הסיר חייבוהו כה
חכמתו מפאת עלם מעלתה היותר גבוה גבוה לבלי תכלית שיוכל
לעשות כדור השמים בשכלו בעלת עלמו הטובה ונכונה כמעט עסק
בשפרי התכונה כימים עשור כשיעור חלי שעה בכל יום ובשעות אלו

היה מעיין בספר תכונות השמים ונתעורר על דקי הספקות. כקלות
 כחמורות עד שמלא מאת מועטות בחכמה הזאת מחזיקות את המדובר.
 ומלך פקחותו נסתכל ביום הוועד יחד. שמר את הדבר כל משל הזמן
 שהיו גדולי הדור קוהים ברוב הספקות שעות הרבה ע"ד עלה והמלכה
 וכאשר לא היה להם מקום לנטות כלל אנה ואנה. ויכנס בסוד עדה
 וישרים וישאל ויאמר היכול אוכל דבר מאומה לא להרבות כבודי ולא
 למעט חילי בכבוד מרנן ורבנן כי ידעתי מאמר חז"ל כל המרבה
 בכבודו וממעט בכבוד שמים גופו מחולל על הבריות וכבוד שמים מתרבה
 רק בקשתי לדיים לעשות כדור השמים מעלות וחשוקיהם עץ בסדר
 לכון ומשובח לדרך השלמת החכמה ההיא במהמורות עץ נטועים לקחת
 שמן החכמה לחיות בנוסח ה' בחידושי תורתו והורה באלבט באיזה ענף
 מיוחד נשתבשו האומנים במלאכת מעשה הכדורים שלהם ונתישרו
 בעיניהם מבוכתם ותביטו אחריו בתכלית החרויות הראוי והנאות לפי
 גודל חכמתם ומלאו שלא נפל מדבריו הטוב ארלה. וכאשר ראו כי
 כוון בדבריו אל דרך הנכונה ענו ואמרו הוא יתן מפיו חכמה דעת
 ותבונה בגפ"ת ובכל חכמות הרמות ידו תנחהו הוא ידריכנו באמתו
 במסילה העולה בית אל. אל נוכח פני ה' לתכלית יראתו ועבודתו.
 זה מתת אלהים בספר יצירה היתה משנתו סדורה לו מימי ילדותו בגירסת
 ברורה ועמקות גורא וגירסתו הברורה בגירסת האר"י ז"ל רק דבר
 אחד הוסיף מה שנשתבש גירסת האר"י ז"ל בדפוס (ועיין בספר ספרא
 דלניעותא בהקדמה) והיה אז קודם י"ג שנה. ובספר ספרא דלניעותא
 כתב שעבר תמונה אחת על ראשו והפסיק עשייתו. כי אמר שמן
 השמים עכברו לפי רבות שניו קודם י"ג שנה. ואני שמעתי בע"פ
 שהיתה תמונת תרנגול גבר ואמרתי בלבבי אולי הוא מכון אל הענין
 כמ"ש בחגיגה (י"ג) בעונש ההוא יוקא דרש בחשמל שאני יוקא דלא
 מטא זמניה ובאה זו התמונה גבר שהוא גבריאל אשר קסת הסופר
 במתניו ממונה על הדין לרמוז לו על ראיות העונש ח"י. לרכוב שני
 ובפרט בענין זה ראוי ביותר לגבריאל שידוע שהוא עם מספר אותיותיו
 בגימ' גליא רזיא לרמוז הקפידא על דין דגליא רזיא דלא מטא
 זמניה (הרד"ל):

בהיותו בן י"ג שנים ויום אחד קבל חוקף חסידותו ופרישותו כתועפות
 ראש לו מי כמוהו מורה פנים חדשות בהלכות ואגדות מי פתי
 יסור מהשכיל לבדו ודרך חכמות מהר ימהרנה לו הן הוא הבין את
 דרכו. והא הודיע את מקומה ידיו רב לו להניף תופה במלחמה

של תורה לאמתה. הרחיב גבולה בתלמידים רבים וגבדלים מעמיקי בעמקי הלכה וכולם לא הניעו לחי קרסוליו לשליש ולרביע ספק קריז לו. והגאון מוהר"ם ז"ל אמר פ"א ברבים. יש ב"א חושבים שאלמלי היה אחי הגאון הצדיק מוה' שלמה זלמן נ"ע מאריך ימים היה מניח למעלות רבו רבינו הגאון ז"ל. ולא כן הדבר כי לו ^{היה} חי אלק שנים פעמים לא הגיע לקרסוליו וגם שמעתי שהוא ז"ל היה אומר כי אחי הצדיק מוהר"ר זלמן נ"ע פשט מעליו עיני עוה"ז לגמרי עד שגעשה כמלאך ה' רק מלוכש בדמות אדם אבל רבינו הגר"א ז"ל אף שהיה הנהגתו כבני אדם בכ"ז זיכך כוחותיו. עד ששבו ככוחות מלאכי אלהים. ולזה היה כוונת הבריאה בעוה"ז להיות טהג כבני אדם ולזכך החומר כמלאכי השרת (הרד"ל). כל ימיו ורגעיו ועתותיו בתורת ה' חפלו ובה נפשו דבקה הקשיב על שפת אמת ולן בעומקה וירא ראשית לו. בכל החכמות הפליא עלה והגדיל בחכמת הדקדוק פעלים נקודות טעמים וטעמו אמת כל החכמות אליו ודרושין וכ"כ היה מפורסם במרעם ובחכמות שונות בדורו עד אשר כאשר הוילא לאור הר' פינחס אליהו ז"ל מווילנא חיבורו ספר הצרית חיבור כולל הרבה ראשי יסודות מהחכמות ומדעים אשר ליקט גם מס' העמים והעלים את שמו. רבים אמרו כי הגאון מווילנא חיברו כמבואר בהקדמה שניה לספר הצרית כאשר הדפיסו שנית (הר"ה הלוי). לכל החכמות הגוף הגר"א את ידו והרים להם קולו בואו ברוכים לה' לשערי התורה והיראה כי בקיעי בני עמנו ראיתי כי רבו גם רבים חללים הפילו. אולם המאור של תורה יחזיר למוטב ותקעתיו יחד במקום נאמן למען יראו וידעו כי יד ה' עשתה גם זאת: הגר"א ז"ל ידע בכל שבע חכמות וגם בחכמת הרפואה ידע בחכמת הנחות והשייך אליה אך מעשה הסמים ומלאכתן למעשה רגש ללמדה מרופאי הזמן. אך חזיו הצדיק גזר עליו שלא ילמדה כדי שלא יבטל מתורתו כשיטתך ללכת להגיל נפשות. בחכמת התכונה היה חכם גדול מאוד מאוד וגם חכמת הפילאזאפיה ידע לחליתה. וגם חכמת הכסוף אשר ידעו הסנהדרין והתנאים בימיהם כמאחז"ל על ר"א ור"י בגיטות קישואין ועקירתן ידעה יחקרם רק ה' חסר לו מעשה העשבים. וכל גמר מעשיהם. ושמעתי שהרב ר' ישראל קיסין ז"ל מוויתופסק היה חלל אחד ממגודי נפלאות מקדם אשר תבוא ואשר מרחוק נראה כקרוז לו. וכאשר הגיד הרב ר"י להאיש המגיד נפלאות שדעתו לנסוע משם אל מקום רבינו ז"ל ח"ל האיש זה לך האות כשתבא אליו תמלאהו עומד במקום פלוני ויהי כאשר בא הרב ר"י אל רבינו הגר"א ז"ל

ונמלא כדברי האיש עמד משתאה וסיפר הפלא להג"א ז"ל. ומיד
שאלו רבינו האם אחר האיש במקלו בידו צעת ההוא ויען הרב ר"י הן.
אז השיב רבינו זו הוא מדרגה קטנה שבכשפים שנאמר עליו (הושע ד')
עמי בעלו ישאל ומקלו יגיד לו. ובמגדים ידעוזה כל התינוקות כדכתיב
ויעשו גם המה וישליפו איש מטפו אפילו תינוקות של ד' וס' שנים :
ואני שמעתי מפי הרב מוה' איליק מפוזנא. כי אחד מסר לידו ספי
הנקרא בשם שליחות אליהו אמור שם. כי אחד מבית הגאון ר"א
התאכסן במקום אחד צבצב והיה שם אחד ממגידי נפלאות ובמולאי
שבת קודש אחר הבדלה א"ל כשתבא אל בית הגאון תאמר לו כי כעת
צוסק במשנה א' בטהרות ומתפלי שם קושיא ותאמר לו התירון בשמי
וגם תברכהו בשמי ויאמר לו גם הקושיא וגם התירון. וכאשר בא אל
בית הגאון. שאלו חוקף אם למד אז המשנה הג"ל ויאמר כן. ויספר
לו כל הג"ל. ויאמר הגאון הקושיא יכול לשמוע אך אנכי התירון שלו
אינני חפץ לשמוע. ויוסף הגאון לאמור הכרת פניך מענה כך שתחפלא
מאוד הנה אשיבך מילים אך שימה לבך. פ"ד יהיב דעתיה ומידכר
לזכור. התבוננת אז שהיה אור הלבנה זורח? אל החדר. ויאמר כן.
הראית כי השפיל לראות בדרך. ויאמר כן היה נשען על מטו. פ
השיבו. מעתה לא תחפלא עוד בני פקח עינך וראה ד' הרמב"ן על
פסוק לא תנחשו ולא תענונו ותדע כי זה דרך הקוסמים והמעוננים
(הרב הגאון מהרי"ן מעקלענבורג מקעיניצערג) :

מיים היות הגר"א בן י"ג שנים ויום אחד מאז עד יום מותו לא הסתכל
מד' אמות חולה. וקבל על עצמו שלא לישן כל ימיו יותר משת
שעות במעט לעת. ומימיו לא ישן יותר מחצי שעה רגופה ובאותו החצי
שעה היו שפחותיו מרחשין הלכות ואגדות. וככלות החצי שעה התגבר
בארי ויטול ידיו והתחיל ללמוד בקול רם. ויישן עוד הפעם חצי שעה
וככה היתה שיטור שנתו ג' מחצית השעה בלילה. ומחצית השעה ביום
וגם מהתאווה התרחק מאוד ויט שכמו להבול הצער של רעבון ושלא
להגות מעוה"ז. בנעוריו אכל לחם לר' לנומה שרויה במים שיטור ב'
ידיים. ואכל אותם ערב ובוקר. ולא טעמן בחרו. כ"א בלען שלמות
מעורו לא הלך ד' אמות בלא חורה ותפילין. ולא שח שיחה בטילה
מימיו. אף צעת שישב בחברת אנשי מדע לא הטא אצלו לשמוע זולת
תורה אמיתית ומנעוריו היה לומד זמן רב ביערות בבית יחידי והתבודד
במקום אשר לא ידע איש מקום סתרו. ואחר אשר הוכיח ה' לו לאשה
הצדקנית מרס חנה והיא בת שבע ופסיר הרב ר' יהודה ז"ל מקיראן

זכה היתה עזרתו בקודש אך הוא ידעה לפעמים חציו סיחו ומקום סתרו והיתה עמו לשום פנינה עליו לכלכלו. כי היה צמח של דקתה שלא יודע מקומו על ידה. עד כי אמר עליה כאשר לא יאספר כוכבי שמים כן מעשה לדקתה לא יאספר מרוז. ובמותה ניום לחרות על אבן אלה הטורים. קרית חנה. ותמת חנה בשנת תקמ"ג ה' כסליו. לא הניחה תמורה וערך. לספר שבחה אינה נתיב ודרך. תגלז"ה. ויליבה מלבה על קבורתה בצ"ע צוילגא. (הר"ה הלוי) ובעודו לעיר לימים קיבל על עצמו להלוך בגולה ולהיות איש נודד ממקומו. כמה שנים הלך בגולה נע ונד בקדושה וטהרה מעוטף בטלית ומוכתר בחפילין ויעבור גם עיר בערלין וליסא ובכל מקום עזרו ספרו ממנו גדולות. ובחזירתו מגלותו מחלישת כוחו שכד עגלה אחת ההולכת יום ולילה. ושכר לבטל עגלה שיתן לו סך מה בעד המחנתו עליו בתפלת העמידה. ופ"א עמד הגאון בתפלת ש"ע ובעל העגלה הריץ הסוסים. ושם היה כל אשר לו ונשאר ריקס וכשחזר לביתו למד תורה מחוך דחק גדול. והיה סוגר ביום חלונות ביתו בלמדו והיה לומד לאור הנר כדי שלא יבלבלו עין אדם. וכך היה דרכו בימי חרפו ביגיעתו על למוד תורה לשמה והיה חוזר כל תלמיד צבלי כל חודש. והוא עובדא. שבעירו הגדולה רבתי עם. פסקו הקהל הקדוש ליתן לו בכל שבוע סך מסוים לפרנסת בני ביתו. והיה שמש אחד שעל ידיו היו שולחים דמי ספוקו מקהל הקדוש הנ"ל. ולקח השמש לעצמו ולא הביא לו. וגמשך כמה שנים. ולא הגיד הגאון לשום אדם. וסבל כ"כ דוחק עד שאשחיתו הלדקנית עם בניו הקטנים לא היה להם כמה להחיות נפשם ובאחה לפניו. וליוה לה שחלך פה צניה הקטנים לשכנים שלו בזמן אכילה. ודרך הקטנים מבקשים לאכול כשרואים אחרים אוכלים ויתנו להם. ולא רצה לגלות ענין שנפסק נתיבות הסיפוק מצמחינו השלם. ושלא יבוש אדם על ידו. עד שחלה השמש ונעה למוות והתודה צפני כל. כי כמה שנים צמספר שלא נתן לו סיפוקו הנשלח על ידו ומת השמש המזכר. הרב הגאון הנדיק מוהר"ר שאלו מווילגא סיפר כי הגאון החסיד רבינו אליהו מווילגא סיפר כמה פעמים אשר קרה לו שבע נדודים בגלות צפרייסין. כי ביום חענית אסתר היה רחוק מעיר אשר יכול להגיע שמה לשמוע קריאת המגילה בצבור. ולא נמלא עגלה. צ"א עגלה אחת אשר היתה מעונה קדידות. ושכרה וישב עליה. בדרך נכשלה ונפלה העגלה ויפול גם הוא לארץ. והעגלון אשר חמתו בערה בו עוד הוסיף להפליא מכוס הגאון על אשר לא עלר כוח להחזיק לכל יתן למוט העגלה

מעשות מהגדולים והצדיקים לא 61

ועל אשר נשפלה להגיפה לארץ והקדירות נשברו. והגאון חיש נמלט וימהר רגלו לעיר. והנה כבר קראו שמה את המגילה. ובכל יגיעו לא נמלא לו לאסוף אנשים למנין עשרה. לקרות לפניהם המגילה. עד אשר הוכרח לשכור ולרלוותם צרתי כסף ונתן לכל אחד שני זהובים. ומקודם הוכרח לשלם להם ויהי כאשר פתח הגאון לקרות וישחקו עליו ויברחו כולם בהחבא. לא נשאר איש. ויקרא המגילה יחידי. ובכל עת אשר סיפר הגאון כזאת הרצה לבכות צדי רב. ומוזה נשכיל כי גם בלכתו בדרך בגלות לא נדח ממנו לכל דבר שבקדושה מנין עשרה וליבור וכל הידוד מלוה. ואם אך פ"א לא עלתה לו נפשו ירעה לו והזיל כנחל דמעה. ילמדו ישרים דרכו כי אין דאגה כדאגת ציטול מלוה ואין שמחה כשמחת קיומה. (הר"ה הלוי) שמעו של הגר"א ילא בכל המדינות הקרובות והרחוקות ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' לבאות היא בהיותו בן ל"ה שנים שחר את פני רבינו. הגאון הגדול אור ישראל מו"ה יונתן אב"ד ור"מ דק' פראג באגרת לחוות דעתו גם הוא בין גאוני אשכנז ופולין :

עין לוחות העדות להגאון מוהר"ר יהונתן זל"ל וזה לשונו. כמו כן שלחתי פירושי לק"ק ווילנא כי ביחוד שמעתי בתוך חכמי העיר יש אחד המיוחד החסיד קדוש וטהור מאור ישראל כולל כל החכמות חכמה ובינה ולו עשר ידות בנסתר מוהר"ר אליהו נ"י. והגאון השיב לו בעניינות ובללחות לשונו וז"ל ישיש כגבור לרוץ אורח משרים בתורה וכו' הגאון מוהר"ר יהונתן נר"ו הגיעני מכתב פתוחי חותם גיה"ק ששלח פירושים אמיתים על ה' קמיעות דמין הנדפסים אשר יסודתם בהררי קודש וביקש ממנו לעיין בו אם ישרים הם והערית עלמו מגודל לערו ס"ת בעו"ה שרויה בלער והוא הודיע לערו לרבים ומי יתן לי אשר כיוונת אעופה ואשכונה לעשות שלום שישתקע אם התצטרה אם זרה ממחלוקת אשר לא כדת הן למדאה עינים מעון אריות היושבים על כסא הוראה בקהלות קדושות מעידים בתומתו ואין דבריהם נשמעים ומטין אוזן לדבריהם להכריעו מה צורך לדברי ואם דבריהם אינם נשמעים מי אנכי בארץ מרחק לעיר אנכי לימים נחבא אל הכלים אשר ישמעו לי לכן ידן אחתי לקף זכות ומחמת טרדות רבות ורהיטת בעל הדרך לא היה באפשרי לסדר הדברים כראוי והוכרחתי לקצר בעות אנכי ברוב ענותמותו ולדקתו שידיני לקף זכות כ"ד דש"ת הלעיר אליהו במוהר"ר שלמה זלמן פה ק"ק ווילנא יל"ו יום ה' ה' סיון תקמ"ו לפ"ק (הגר"א) נולד ה"פ לפ"ק נמלא שנותיו ל"ה שנה) :

בשבת ק"ח פרב יום הכפורים לעת פרב קרא לבניו ויאמר להם
אלי ואברך אתכם ויאספו אליו בניו בנותיו נכדיו וישלח ידו וישא
ענ ראש בן הרב הגדול החכם ר' אברהם ויברך אותו וישא קולו ויבך
כל העומדים שמה נשתוממו אחתם רעהל בלא דבר הוא אמרו מעורו
לא נהג מנהג זה ולא הרהיבו נפשם לשאלו. מחרת יום"כ והנה הוא
חולה חנוסה מחלתו וגם שמחת יום החג נהפך לחינה ביום ב' ג'
דחיה"מ סוכות קיים עוד מלות לולב ואחריו בעתם בשמחה עלומה
והמה עודנה בכפו אחוזה ויאסוף רגליו ויגוע וימת בשיבה טובה בן
ע"ח שנה ויספדו אותו כל בית ישראל זכר לדיק לברכה לחיי' עולם
הבא. הגאון נולד בשנת שלח לכס אליהו לפ"ק וגם חלק בשנת עלות
אליהו לפ"ק :

מעשה נורא מחרב הצדיק ר' חיים טשערנאוויטש ז"ל
היה כאשר הי' הרב הנדיק ר' חיים ז"ל לאב"ד בעיר טשערנאוויטש
והי' שמה איש אחד עושר גדול מאוד והאיש הנ"ל היה פרענק
ושמו הי' אדלניע מאדרער והפרענק הנ"ל בנה לו בית גדול בנין
מפואר למאד. והוא בנה הבית גם ביום השבת ויוגד הדבר להרב
ז"ל. והזמין אותו הרב שיבא אליו. וימאן האיש ללכת לבית הרב.
וישלח הרב ז"ל לאמור לו. באם שלא ישמע לדבריו ויבנה הבית ביום
השבת. ידע כי בצרכו ייסדנה ובלעירו יליב דלתיה. וילחק האיש לדברי
הרב ועשה להכעיס אך לא נפל מדברי הרב ארלה וכאשר אמר כן
הי' כי ר"ל מחו כל יולאי חלליו והוא בעלמו אבד רכוסו והוא נעשה
עני המחזיר על הפתחים. ע"כ הזהרו בגחלתן שלא תכזה כי נשיכתו
נשיכת שועל ועקילתו עקילת עקרב. ושומר נפשו ידע ויבין להסתופף
בללם. למטן יאריכו ימים בטוב. וכאשר רואין אנחנו כי איש אחד הי'
בעיר טשערנאוויטש ושמו היה שמעון וועלט והאיש הנ"ל היה מנהגו
אשר בכל שבוע ושבוע בא לבית הרב ביום ה' וישאל אותו אם יש לו
די ספוקו להולאות על לרכי שבת. וכאשר אמר לו הרב כי אין לו די
ספוקו. ויתן הר"ש להרב מעות מכיסו כן נהג ר"ש הנ"ל. ויהי היום
ביום ה' ויבא ר"ש להרב וישאלהו אם יש לו די ספוקו ויאמר הרב כי
אין לו אף פרומה אחת ללרכי שבת וילך לר"ש מאד כי לא הי' בכיסו
רק חמשה רייניש והחמשה רייניש היבין ר"ש עבור עלמו על שבת ולא
ידע מה לעשות. אך חיכה עלה על לבו כי יתן להרב החמשה ר"כ.
והוא אמר בלבו כי יעשה שבתו חיל. וכן עשה ויתן להרב החמשה
ר"כ. וא ויברך הרב לר"ש ויאמר אליו כי בזכות זה יעזור לו הסי"ם

מעשות מהגדולים והצדיקים

פיה' פשיר כל ימי חייו. וכן הי' וה' בדרך את שמעון בכל עוצ
ובעשירות גדול ויבנה ר"ש בית גדול מאוד וגם בית התפילה עשה
בביתו ונקרא הבית התפילה. בית התפילה מהרב ר' חיים. ועד היום
הזה עוד הבית תפילה בבית ר' שמעון וועלט עומד ונקראה בפי כל
ר' חיימיל טשערנאוויטערס טילטעין. זכות הרב הלדיק ה"ל יגן
עלינו ועל כל ישראל אמן סלה :

מעשה גורא מהרב הצדיק ר' ישראל בע"ש ז"ל :

פעם אחת שבת הצע"ש ז"ל בכפר אחד ובהגיע זמן סעודה שלישית
קיבץ המחזיק הכפר כמה אנשי הכפר וישב ואכל שם עמם
והאריך בשירות ותשבחות. וראה הצע"ש זלה"ה שהוא מקובל מאוד
למעלה בשמים ויקרא הצע"ש את המחזיק הכפר אחר הסעודה ושאל
אותו מה ראה על ככה לפזר כל כך הוצאה רבה על הסעודה השלישית.
השיב האיש להרב הצע"ש שמעתי אנשים יראי השם מבקשים על נפשם
לאמור שחפרד נשמחם לעת קלם בין אנשים מישראל. ושמעתי כי לכל
אחד מבני ישראל יבא בשבת אליו נשמה יתירה ובמוס"ק יולאה ממנו
פ"כ אמרתי גם אני לקיים בנפשי שתלא נשמתי היתירה בין אנשים
מישראל ולכן אני מקבץ אנשים ישראלים למען שתלא הנשמה היתירה
ביניהם. והראו הדבר להרב הצעל שם טוב זכותו יגן עלינו אמן :

מעשה מהרב הצדיק ר' יוסף מהארנרענקא מח"ת של הרב ר'

חיים טשערנאוויטץ

הנה הרב הלדיק ר' יוסף אשר היה לאב"ד בעיר הארנרענקא היה
לפנים לאב"ד בעיר סורעט בארץ בוקאווינא. ויהי היום ויבואו
שני אנשים מאורחי ופורחי לפניו למען אשר ישפוט אותם על הריב אשר
היה ביניהם ויערכו האנשים לפני הרב את טענותיהם ויאמר הרב
אשר האחד משניהם הלך אחרו. ויעמוד השני בעזות מלא לפני הרב
וידבר אחרו קשות ויאמר כי לא כדן הורה. ויחר אף הרב ר' יוסף
עליו ויכס את האיש על הלחי ויאמר לו חליף אל תהרהר עלי כי כן
המשפט והמשפט לאלקים הוא. אך כאשר נחה דעת הרב מועפו.
וינחם על זאת כי הנה אותו על הלחי. אך חילק נחקר דעת הרב
ויאמר בטוב חנכי כי לא יבא תקלה על ידי. ולא בחנם הכתי אותו
כי בודאי איש רשע הוא כי כבר קדמני חז"ל מרחליף כולי האי שמע
מינה ממזר הוא והשני אורחי ופורחי היה בית מלוגם בבית הקברות
אלל היהודי היושב שמה באוהל ותיקף שלח הרב שני אנשים חרש לחיות
על קנקנס ויבואו האנשים באוהל והנה להאיש הרשע הי' שתי נשים

זונות ויודע הדבר בקהל. ויאמר הרב שיטו בני מעי אם הספקות כך:
הודאי לא כל שכן. ועתה רואין אנו כי לא יאונה ללדיק אין זי"ע:

מעשה ברבן גמליאל ואדם אחד

מעשה באדם אחד ששאל לרבן גמליאל שיאמר לו באיזה מקום הקב"ה
שוכן א"ל ר"ג לא ידעתי ואמר לו וכי זו הוא תפלה וחסד וחסד
שאתם מחפליין לפניו בכל יום ואין אתם יודעים מקומו. אמר לו רבן
גמליאל שאלת ממני דבר שהוא רחוק ממני חמש מאות שנה כי מהארץ
לשמים חמש מאות שנה רחוק הדרך. הגה אנכי אשאלך דבר אחד
שהוא נחון אלך יום ולילה ואמור לי באיזה מקום הוא. אמר לו האדם
ומה זה הדבר אשר אתה אומר אמר לו רבן גמליאל זו הנפש שהיא
נחונה אלך חמור לי באיזה מקום היא נחונה א"ל איני יודע א"ל
ר"ג תפת רוחיה דההוא גברא מה זאת שהיא נחונה לך אי אתה יודע
מקומה ואתה שואלני דבר שהוא רחוקה ממני חמש מאות שנה מהלך
ומרנה שאומר לך אבל זאת אומר לך כי ה' לבאות מלא כל הארץ כבודו:

מעשה מהתנא ר' מתיא בן חרש

מעשה שהיה בר' מתיא בן חרש שישב בבית המדרש ועסק בצורה וזיו
פניו דומות לחמה וקלסתר פניו דומה למלאכי השרת שמימי
לא נשא עיניו לאשה בעולם פ"א עבר שמן ונתקנה צו אמר אפשר אדם
כמו זה לא חטא אמר לפני הקב"ה רבש"ע ר"מ ב"ח מה הוא לפניך
א"ל לדיק גמור הוא. אמר לפניו תן לי רשות ואסיתנו. א"ל אין אתה
יכול לו אעפ"כ אמר לו לך. נדעה לו כאשה יפה שלא הייתה בדמותה
מעולם מימות נעמה אחות חובל קין שטעו בה מלאכי השרת שגאמר
ויראו בני האלהים את בנות האדם. עמד לפניו כיון שר' מתיא ראה
אותה הפך פניו לאחוריו. טוב וצא ועמד לו על ג' שמאלו הפך פניו
לג' ימינו השטן מהפך מכל ג' א"ר מתיא מתיירא אני שמא יתגבר
עלי הילה"ר ויחטיאני מה עשה אותו לדיק קרא לאותו תלמוד שהי'
משרת לפניו א"ל לך והבא לי אש ומסמר הביא לו מסמרים ונתנים
בעיניו כיון שראה השטן כך נודעו ונפל לאחוריו באותה שעה קרא
הקב"ה לרפאל א"ל לך לרפא את ר"מ ב"ח צא רפאל ועמד לפניו
א"ל מי אתה א"ל אני הוא רפאל המלאך ששלחני הקב"ה לרפא את
עיניך א"ל ר"מ הניחני מה שהיה היה. חזר לפני הקב"ה אמר לפני
רבש"ע כך וכך א"ל מתיא א"ל לך יחמור לו אני ערוב כי לא ישלם
בו יפה"ר מיר רפא המלאך רפאל את ר' מתיא בן חרש זי"ע א"ס: